

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Merkez Bankası**

Bülten

Şubat 1992

No: 17

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
I. BÖLÜM	
K.K.T.C. Merkez Bankası Aleyhine İngiltere Yüksek Mahkemesinde Açılan Dava	3
II. BÖLÜM	
K.K.T.C. Merkez Bankası ve Bankacılık Faaliyetleri	5-33
III. BÖLÜM	
Ekonomik Gelişmeler	35-58
1. Üretim, İstihdam ve Fiyatlar	36
a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı	36
b) İstihdam	40
c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler	42
2. Mali ve Parasal Gelişmeler	45
a) Mali Gelişmeler	45
b) Parasal Gelişmeler	50
3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi	50
a) Ticaret ve Pazarlama	50
b) Ödemeler Dengesi	51
IV. BÖLÜM	
Merkez Bankasının Dokuz Aylık Hesapları	59-64
Bilanço	60
Kar ve Zarar Hesabı	61
Hesaplar Hakkında Açıklamalar	62-64
V. BÖLÜM	
Bankacılık İstatistikleri	65-72
VI. BÖLÜM	
Bankacılık Kesiminin Özel İlgisi Duyacağı Mevzuat	73-99
VII. BÖLÜM	
Tabloların Listesi	101-103

I. BÖLÜM

K.K.T.C. MERKEZ BANKASI ALEYHİNE İNGİLTERE YÜKSEK MAHKEMESİNCE AÇILAN DAVA

Polly Peck International PLC Şirketi kayyumları şirket aktiflerine sahip çıkmak amacıyla İngiltere Yüksek Mehkemesinde dava açmışlardır. CH- 1991-P-11211 sayılı davada davalılar şunlardır.

- 1- Asil Nadir
- 2- Safiye Nadir
- 3- Menteş Aziz
- 4- K.K.T.C. Merkez Bankası
- 5- Kıbrıs Endüstri Bankası Ltd.
- 6- Impexbank - Türkiye İthalat ve İhracat Bankası A.Ş.
- 7- Unipac Packaging Industries Ltd.

K.K.T.C. Merkez Bankası dahil davalıların bir çoğu aleyhine ara emri verilmiş bulunmaktadır. Neticede Merkez Bankasının Londra'daki hesapları dondurulmuştur.

Merkez Bankası söz konusu talebe şiddetle karşı çıkmış ve ara emrinin kaldırılması için Temyiz Mahkemesine müracaatta bulunmuştur. Temyiz 9 Mart 1992 tarihinde görüşülecektir.

Londra'da dondurulan takriben £29 milyon miktarındaki meblağdan £6 milyonun Temyiz tarihine kadar günlük harcamaların karşılanması amacıyla serbest bırakılması Merkez Bankasınca sağlanmıştır.

Merkez Bankası guvernörü P.P.I talebinin sağlam bir esasa dayanmadığı hususunda yemin vermiş bulunmaktadır.

II. BÖLÜM

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNDE MERKEZ BANKASI VE BANKACILIK FAALİYETLERİ

35/1987 Sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası yasasında belirtilen çerçevede bankalar tarafından getirilen kısa vadeli senet ve vesikaları reeskonta kabul ederek veya Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Hazine Kefaleti karşılığında avans vermek suretiyle, piyasaya para sürme ve bankalara kaynak sağlama görevleri bankamızca sürdürülmüştür.

31 Aralık 1991 tarihi itibarıyla avans ve reeskont işlemleri Tablo 1'de avans ve reeskont işlemlerinden doğan borç bakiyelerinin 31 Aralık 1989, 31 Aralık 1990 ve 31 Aralık 1991 itibarıyla karşılaştırması ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 1

31 Aralık 1991 itibarıyla Avans ve Reeskont İşlemleri

		Borç Bakiyesi	Senet Adedi	Milyon TL Senet Toplamı
Hazine Kefaletini	K.T.Sanayi İşletmeleri	6.194.0	2	650.0
Haiz Bonolar	Holding Ltd.	14.344.6	3	3.000.0
" "	Cypfruvex Ltd.	906.8	4	220.0
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	94.2	1	400.0
" "	K.T. Turizm İşl. Ltd.	<u>21.539.6</u>	<u>10</u>	<u>4.270.0</u>
		<u>25.000.0</u>	-	-
Hazineye Kısa Vadeli Avans				
Küçük Esnaf ve Sanatkar Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>3.404.7</u>	<u>732</u>	<u>3.422.7</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bank. Ltd.	593.0	11	593.0
" "	Akdeniz Gar. Bankası Ltd.	750.0	8	750.0
" "	K. Kredi Bankası Ltd	1.981.0	25	1.981.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	860.0	17	860.0
" "	Asbank Ltd.	650.0	9	650.0
" "	T. Halk Bankası A.Ş.	<u>100.0</u>	<u>2</u>	<u>100.0</u>
		<u>4.934.0</u>	<u>72</u>	<u>4.934.0</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>190.0</u>	<u>3</u>	<u>190.0</u>
Tarım Senetleri	K.T.Koop. Merkez Bankası Ltd.	37.9	21	37.9
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>181.6</u>	<u>37</u>	<u>181.6</u>
		<u>219.5</u>	<u>58</u>	<u>219.5</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	<u>300.0</u>	<u>4</u>	<u>300.0</u>
Turizm Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	866.5	22	1.133.7
" "	Türk Bankası Ltd.	1.158.7	18	1.363.4
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	1.019.9	16	1.177.7
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	523.4	11	588.5
" "	Asbank Ltd.	382.5	10	474.5
" "	Akdeniz G. Bankası Ltd.	<u>561.9</u>	<u>7</u>	<u>692.7</u>
		<u>4.512.9</u>	<u>84</u>	<u>5.430.5</u>
	GENEL TOPLAM	<u>60.100.7</u>	<u>963</u>	<u>18.766.7</u>

Tablo 2

**Avans ve Reeskont Borç Bakiyelerinin 31 Aralık 1989, 31 Aralık 1990 ve
31 Aralık 1991 İtibarıyla Karşılaştırması**

Kredi Türü	Borçlu	Milyon TL		
		31 Aralık 1989	31 Aralık 1990	31 Aralık 1991
Hazine Kefaletini Haiz Avans	K.T.Sanayi İşletmeler Holding Ltd.	2303.5	3731.6	6194.0
" "	K.M.S. Cypfruvex Ltd.	5334.5	8641.9	14344.6
" "	Tarımsal Donatım Kurumu	337.7	546.3	906.8
" "	Toprak Ürünleri Kurumu	4914.4	-	-
" "	Devlet Üretim Çiftlikleri	60.7	-	-
" "	K.T.Turizm İşletmeleri Ltd.	-	-	94.2
		<u>12950.8</u>	<u>12919.8</u>	<u>21539.6</u>
Hazineye Kısa Vadeli Avans			<u>25000.0</u>	<u>25000.0</u>
Küçük Esnaf ve Sanatkar Kredileri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	<u>2288.8</u>	<u>3329.6</u>	<u>3404.7</u>
Sanayi Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	50.6	125.0	593.0
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	78.4	320.0	860.0
" "	Türk Bankası Ltd.	28.6	-	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	-	649.0	1.981.0
" "	Asbank Ltd.	-	90.0	650.0
" "	K.T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	-	100.0	-
" "	A. Garanti Bankası Ltd.	-	-	750.0
" "	T. Halk Bankası A.Ş.	-	-	100.0
		<u>157.6</u>	<u>1329.0</u>	<u>4934.0</u>
İhracat Senetleri	K. Vakıflar Bankası Ltd.	16.7	-	190.0
" "	Türk Bankası Ltd.	-	-	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	72.1	156.4	-
" "	K.T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	-	-	-
" "	Asbank Ltd.	-	-	-
		<u>88.8</u>	<u>156.4</u>	<u>190.0</u>
Tarım Senetleri	K.T. Koop. Merkez Bankası Ltd.	205.1	234.2	37.9
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	81.7	190.5	181.6
		<u>286.8</u>	<u>424.7</u>	<u>219.5</u>
Ticari Senetler	K. Ticaret Bankası Ltd.	-	300.0	300.0
" "	Türk Bankası Ltd.	55.3	-	-
" "	K. Kredi Bank. Ltd.	390.3	-	-
		<u>445.6</u>	<u>300.0</u>	<u>300.0</u>

Turizm Senetleri	K. Ticaret Bankası Ltd.	624.4	622.2	523.4
" "	K. Vakıflar Bankası Ltd.	688.9	1109.7	866.5
" "	Türk Bankası Ltd.	373.9	296.1	1158.7
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	900.0	1269.1	1019.9
" "	Asbank Ltd.	350.0	740.8	382.5
" "	A. Garanti Bankası Ltd.	-	1088.9	561.9
		<u>2937.2</u>	<u>5126.8</u>	<u>4512.9</u>
İmalatçı-İhracatçı Senetleri	K. Vakıflar Bank. Ltd.	53.3	-	-
" "	K. Ticaret Bankası Ltd.	878.8	-	-
" "	Türk Bankası Ltd.	65.8	-	-
" "	K. Kredi Bankası Ltd.	145.0	-	-
" "	Türkiye İş Bankası A.Ş.	579.7	-	-
" "	Asbank Ltd.	45.2	-	-
" "	Akdeniz G. Bankası Ltd.	102.8	-	-
		<u>1870.6</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
	GENEL TOPLAM	<u>21026.2</u>	<u>48586.3</u>	<u>60100.7</u>

FAİZ FARKI FONU

Teşviki öngörülen sektörler ve konular için tercihli faiz oranlarının uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla KKTC Merkez Bankası bünyesinde Faiz Farkı Fonu kurulması 35/1987 sayılı KKTC Merkez Bankası yasasının 23. maddesinde öngörülmüştür. Yasanın 53. maddesi altında çıkarılan "KKTC Merkez Bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü"nü'nün 7. maddesine göre Fonun kaynakları şunlardır:

- Devlet Bütçesine bu amaçla konulacak ödenek;
- KKTC Merkez Bankası nezdindeki Hazine fonları faizlerine karşılık olarak Banka bütçesinden ayrılacak belirli bir ödenek;
- Bankalar ve yan kuruluşları ile kooperatif bankaları ve mevcut yasalar altında kredi vermekle yetkili kılınmış müesseselerin verecekleri her türlü nakdi krediler üzerinden uygulanacak azami yasal faiz oranı içinden 3 puan faiz farkının tahsil edilerek banka nezdinde açılan Faiz Farkı Fonuna yatırılan miktarlar;
- Faiz farklarını zamanında yatırmayanlara veya eksik yatırımlara uygulanacak aylık yüzde 8 cezai faiz ve
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından yapılacak katkılar.

Tüzüğün 5. maddesi altında faiz iadesi oranları kredi türleri itibarıyla şöyledir:

Tarım (Ayni)	%31
Tarım (Nakdi):	
Miktarı 1 milyon TL'ye kadar olanlar	%16
Miktarı 1 milyon TL'nin üstünde olanlar	% 7
Küçük Esnaf ve Sanatkar Kredisi	%26
Turizm Kredisi	%31
Sanayici, İhracatçı Kredisi	%17

Ancak faiz farkı iadesi uygulaması şu ana kadar sadece tarım (aynı), turizm ve sanayi konularına inhisar ettirilmiştir. Tablolarla aynı kredi için hem Merkez Bankası reeskont kaynağından hem de Faiz Farkı Fonundan yararlanma olanağı yoktur.

Böylece faiz iadesi uygulamasıyla, bankamızca Yasada belirtildiği üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarına avans verilerek veya bankalarca ibraz edilen kısa vadeli senet ve vesikaları reeskonta kabul etmek suretiyle sağlanan kredi olanakları yanında bankalara kendi kaynaklarından tercihli sektörlerle kredi verme olanağı yaratılmıştır.

Faiz Farkı Fonu uygulamaları Tablo 3'te özet halinde gösterilmektedir.

Tablo 3

**Faiz Farkı Fonu Uygulamaları
1987 - 1991**

Milyon TL

Harcamalar	Gelirler		
1987 Tarım (Ayni)	1.6	1987 KKTC Merkez Bankası katkısı	500.0
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>803.6</u>	Bankalardan	<u>305.2</u>
1988 Tarım (Ayni)	1844.0	1988 Dönem Başı Bakiyesi	803.6
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>805.2</u>	KKTC Merkez Bankası Katkısı	3000.0
1989 Tarım (Ayni)	1241.9	Bankalardan	<u>919.3</u>
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>4722.9</u>	1989 Dönem Başı bakiyesi	2878.9
1990 Tarım (Ayni)	2388.4	KKTC Merkez Bankası katkısı	3500.0
1990 Turizm	459.2	Bankalardan	1678.1
1990 Sanayi	0.9	TC Yardımı	<u>319.1</u>
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>12352.8</u>	1990 Dönem Başı Bakiyesi	7134.2
1991 Tarım (Ayni)	5019.0	KKTC Merkez Bankası Katkısı	4000.0
1991 Turizm	926.7	Bankalardan	3254.5
1991 Sanayi	29.1	TC Yardımı	<u>812.6</u>
Dönem Sonu Bakiyesi	<u>17909.6</u>	1991 Dönem Başı Bakiyesi	12352.8
	<u>23884.5</u>	KKTC Merkez Bankası katkısı	3000.0
		Bankalardan	6250.1
		TC Yardımı	<u>2281.6</u>
		1.1.92 Dönem Başı Bakiyesi	<u>23.884.5</u>
			17.909.6

Not: Faiz Farkı iadesi taahhüt bakiyesi 31.12.1991 tarihinde 11000.0 milyon TL olarak hesaplanmıştır.

YETKİLİ BANKALAR

Para ve Kambiyo İşleri yasasındaki tanıma göre "Yetkili bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde faaliyette bulunan ve ithalat, ihracat işlemleri yapmaya, döviz almaya, döviz bulundurmaya, döviz satmaya, döviz satışına mesnet teşkil eden turistlere mahsus döviz alım bordroları ve/veya makbuz tanzim etmeye Maliye İşleri ile ilgili bakanlıkça yetkili kılınan bankaları anlatır. KKTC Merkez Bankası dışında yetkili bankalar şunlardır.

TC Ziraat Bankası
Türk Bankası Ltd.
Türkiye İş Bankası A.Ş.
Kıbrıs Türk Koop. Merkez Bankası Ltd.
Kıbrıs Kredi Bankası Ltd.
Türkiye Halk Bankası A.Ş.
Kıbrıs Vakıflar Bankası Ltd.
Limasol Türk Koop. Bankası Ltd.
Kıbrıs Ticaret Bankası Ltd.
Kıbrıs Endüstri Bankası Ltd.
Kıbrıs Faisal İslam Bankası Ltd.
Asbank Ltd.
Akdeniz Garanti Bankası Ltd.
Kıbrıs İktisat Bankası Ltd.

"Yetkili Müesseseler" Para ve Kambiyo İşleri Yasası Kuralları uyarınca döviz alıp satmaya ve bulundurmaya yetkili kılınan müesseseleri anlatır. Bu müesseselerin Maliye İşleriyle görevli bakanlıktan çalışma izni almaları zorunludur. Halen faaliyette bulunan yetkili müesseselerin isimleri ve kayıtlı büro adresleri aşağıda gösterilmiştir.

Birinci Döviz Alım Satım Şirketi Ltd.
158 A Girne Caddesi, Lefkoşa.

Fıncıoğulları Co. Ltd.
2-4 Asmaaltı Sokak, Lefkoşa.

Elmaslar Yatırım Şirketi Ltd.
89 D Taner Küçük İş Hanı, Girne Caddesi, Lefkoşa.

Ertuğrul Akbel and Sons Ltd.
Osman Paşa Caddesi, Mustafa Hacı Ali Apt., No. 2, Lefkoşa.

Sun Döviz Bürosu Ltd.
Abdi İpekçi Caddesi, Lefkoşa.

Nafa Döviz Alım Satım Şirketi Ltd.
Zafer Çarşısı No. 10 Atatürk Caddesi, Girne.

Orhan Kahya Ltd.
3-4 Zafer Çarşısı, Girne.

Merimann Currency Ltd.
49 E. II. Selim Caddesi, Lefkoşa.

Forex Management Services Ltd.
II. Selim Caddesi Arabacıoğuları Apt. Dükkan NO. 4, Lefkoşa.

Er-Tem Yatırım Şirketi Ltd.
2 G Kışla Yolu, Mağusa.

Batu Exchange Co. Ltd.
52 İstiklal Caddesi, Mağusa.

Aşardağ Exchange Ltd.
121 B Samsun Yolu, Baykal, Mağusa.

Gesfi Ltd. Şirketi
40 Abdi Çavuş Sokak, Lefkoşa.

DEVLET KURU DÖVİZLERİ

KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar sınıflandırmasına göre Devlet Kuru Hesabında tutulan dövizler Tablo 4'te gösterilmiştir. 31 Aralık 1991 tarihi itibarıyla toplam Devlet Kuru Dövizleri 28.144.8 bin ABD \$ olup bunun 26.787.8 bin \$ doları serbestir. Mevcut durumda Devlet Kuru Dövizleri en düşük düzeydedir.

Tablo: 4

**KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre Devlet Kuru Hesabında
Tutulan Dövizin ABD \$ Karşılığı ve Mevcut Taahhütler**

Tarih		Bin ABD \$		
Bankalar	Toplam Döviz \$	Toplam Taahhüt \$	Serbest \$	
31 Aralık 1988				
KKTC Merkez Bankası	42.779.1	-	42.779.1	
Diğer Bankalar	3.611.9	2.929.2	682.7	
Toplam	46.391.0	2.929.2	43.461.8	
30 Aralık 1989				
KKTC Merkez Bankası	51.098.5	-	51.098.5	
Diğer Bankalar	7.581.2	3.483.7	4.097.5	
Toplam	58.679.7	3.483.7	55.196.0	
31 Aralık 1990				
KKTC Merkez Bankası	42.981.1	-	42.981.1	
Diğer Bankalar	2.639.1	2.197.2	441.9	
Toplam	45.620.2	2.197.2	43.423.0	
2 Şubat 1991				
KKTC Merkez Bankası	37.381.8	-	37.381.8	
Diğer Bankalar	2.452.4	2.464.7	(12.3)	
Toplam	39.834.2	2.464.7	37.369.5	
2 Mart 1991				
KKTC Merkez Bankası	36.628.4	-	36.628.4	
Diğer Bankalar	2.322.0	2.376.4	(54.4)	
Toplam	38.950.4	2.376.4	36.574.0	
30 Mart 1991				
KKTC Merkez Bankası	34.093.1	-	34.093.1	
Diğer Bankalar	1.254.4	2.056.1	(810.7)	
Toplam	35.338.5	2.056.1	33.282.4	
27 Nisan 1991				
KKTC Merkez Bankası	35.104.2	-	35.104.2	
Diğer Bankalar	1.841.8	2.484.1	(642.3)	
Toplam	36.946.0	2.484.1	34.461.9	
1 Haziran 1991				
KKTC Merkez Bankası	37.760.6	-	37.760.6	
Diğer Bankalar	2.430.7	2.157.4	273.3	
Toplam	40.191.3	2.157.4	38.033.9	
29 Haziran 1991				
KKTC Merkez Bankası	40.526.3	-	40.526.3	
Diğer Bankalar	2.002.7	2.518.3	(515.6)	
Toplam	42.529.0	2.518.3	40.010.7	
27 Temmuz 1991				
KKTC Merkez Bankası	44.228.5	-	44.228.5	
Diğer Bankalar	2.157.3	2.823.0	(665.7)	
Toplam	46.385.8	2.823.0	43.562.8	

31 Ağustos 1991 KKTC Merkez Bankası Diğer Bankalar	Toplam	34.889.1	-	34.889.1
		2.975.9	2.506.5	469.4
		37.865.0	2.506.5	35.358.5
28 Eylül 1991 KKTC Merkez Bankası Diğer Bankalar	Toplam	33.645.3	-	33.645.3
		1.800.9	2.167.3	(366.4)
		35.446.2	2.167.3	33.278.9
2 Kasım 1991 KKTC Merkez Bankası Diğer Bankalar	Toplam	35.405.5	-	35.405.5
		2.203.3	2.193.3	10.0
		37.608.8	2.193.3	35.415.5
30 Kasım 1991 KKTC Merkez Bankası Diğer Bankalar	Toplam	33.573.2	-	33.573.2
		2.671.3	2.231.6	439.7
		36.244.5	2.231.6	34.012.9
31 Aralık 1991 KKTC Merkez Bankası Diğer Bankalar	Toplam	25.314.2	-	25.314.2
		2.830.6	1.357.0	1.473.6
		28.144.8	1.357.0	26.787.8

BANKALAR KURU DÖVİZLERİ

Yine KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar sınıflandırmasına göre bankalar kurunda özel ve tüzel kişiler adına açılan döviz tevdiat ve döviz mevduat hesaplarındaki dövizlere ait bilgiler Tablo 5'te verilmiştir. 31 Aralık 1991 tarihi itibarıyla Bankalar Kurundaki toplam döviz \$ 123.980.4 bin dolara ulaşmış olup en yüksek düzeydedir.

Tablo 5

**KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Tasnifine Göre Bankalar Kurunda
Özel ve Tüzel Kişiler Adına Tutulan Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat
Hesaplarının ABD \$ Karşılığı ve Hesap Türüne Göre Dökümü**

Bin ABD \$

Tarih	Bankalar	Döviz Tevdiat		Döviz Mevduat		Toplam Döviz \$
		Hesap Adedi	Miktar \$	Hesap Adedi	Miktar \$	
31 Aralık 1988		-	-	1015	6.903.0	6.903.0
	KKTC Merkez Bankası	3413	20.824.3	27648	55.778.8	76.603.1
	Diğer Bankalar	3413	20.824.3	28663	62.681.8	83.506.1
	Toplam					
31 Aralık 1989		-	-	969	6.657.1	6.657.1
	KKTC Merkez Bankası	3925	15.233.1	33149	63.815.4	79.048.5
	Diğer Bankalar	3925	15.233.1	34118	70.472.5	85.705.6
	Toplam					
31 Aralık 1990		-	-	984	9.705.4	9.705.4
	KKTC Merkez Bankası	4101	9.366.9	36962	70.854.4	80.221.3
	Diğer Bankalar	4101	9.366.9	37946	80.559.8	89.926.7
	Toplam					
31 Ocak 1991		-	-	915	9.693.5	9.693.5
	KKTC Merkez Bankası	4049	8.629.1	36832	66.320.5	74.949.6
	Diğer Bankalar	4049	8.629.1	37747	76.014.0	84.643.1
	Toplam					
28 Şubat 1991		-	-	942	9.686.1	9.686.1
	KKTC Merkez Bankası	4004	8.686.7	37173	68.025.2	76.711.9
	Diğer Bankalar	4004	8.686.7	38115	77.711.3	86.398.0
	Toplam					
31 Mart 1991		-	-	962	9.414.2	9.414.2
	KKTC Merkez Bankası	4162	8.789.1	37857	66.559.9	75.349.0
	Diğer Bankalar	4162	8.789.1	38829	75.974.1	84.763.2
	Toplam					
30 Nisan 1991		-	-	980	9.442.2	9.442.2
	KKTC Merkez Bankası	4460	8.315.0	38251	66.911.4	75.226.4
	Diğer Bankalar	4460	8.315.0	39231	76.353.6	84.668.6
	Toplam					
31 Mayıs 1991		-	-	991	9.220.4	9.220.4
	KKTC Merkez Bankası	4392	10.397.8	38987	69.270.2	79.668.0
	Diğer Bankalar	4392	10.397.8	39978	78.490.6	88.888.4
	Toplam					
30 Haziran 1991		-	-	1015	9.139.7	9.139.7
	KKTC Merkez Bankası	14429	9.882.9	28799	64.826.0	74.708.9
	Diğer Bankalar	14429	9.882.9	29814	73.965.7	83.848.6
	Toplam					
31 Temmuz 1991		-	-	1055	9.385.7	9.385.7
	KKTC Merkez Bankası	4133	9.687.6	39326	69.091.5	78.779.1
	Diğer Bankalar	4133	9.687.6	40381	78.477.2	88.164.8
	Toplam					

31 Ağustos 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	1082	9.563.2	9.563.2
Diğer Bankalar	4196	10.031.1	39297	71.950.9	81.982.0
Toplam	4196	10.031.1	40379	81.514.1	91.545.2
30 Eylül 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	1100	9.626.6	9.626.6
Diğer Bankalar	4306	10.943.2	40394	78.289.1	89.232.3
Toplam	4306	10.943.2	41494	87.915.7	98.858.9
31 Ekim 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	1107	9.506.3	9.506.3
Diğer Bankalar	3376	13.179.8	41787	82.038.3	95.218.1
Toplam	3376	13.179.8	42894	91.544.6	104.724.4
30 Kasım 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	1108	9.756.6	9.756.6
Diğer Bankalar	4513	13.256.3	41496	86.589.0	99.845.3
Toplam	4513	13.256.3	42604	96.345.6	109.601.9
31 Aralık 1991					
KKTC Merkez Bankası	-	-	1002	10.062.0	10.062.0
Diğer Bankalar	4628	15.203.4	42269	98.715.0	113.918.4
Toplam	4628	15.203.4	43271	108.777.0	123.980.4

DÖVİZ REZERVLERİ

Döviz Rezervlerimiz devlet kuru ile bankalar kuru olarak iki başlık altında görülmektedir. Devlet Kuru hesabında tutulan dövizler tahsise tabi dövizlerdir. Bankalar Kuru başlığı altında gösterilen dövizler ise özel ve tüzel kişilere ait döviz tevdiat ve mevduat hesapları ile bankaların kendi nam ve hesaplarına tuttıkları dövizlerden oluşmaktadır. Tablo 6 dan görüleceği üzere devlet kurundaki dövizlerdeki sürekli azalışa karşılık Bankalar Kurundaki dövizlerde sürekli artış kaydedilmiştir. 31 Aralık 1991 tarihi itibarıyla toplam döviz rezervlerimiz \$ 217.780.0 bin dolar tutarındadır.

Tablo 6

Döviz Rezervlerinin Artış Hızı

Tarih-Döviz Niteliği	Miktar	Bin ABD \$	Bir önceki dönemle karşılaştırması
<u>Aralık 1988</u>			
Devletin Kur Hesabında		46.391.0	
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	83.506.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>19.825.8</u>	<u>103.331.9</u>	
Toplam		<u>149.722.9</u>	
<u>Aralık 1989</u>			
Devletin Kur Hesabında		58.679.7	126.48
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	85.705.6		
b) Bankaların Kendileri	<u>38.781.3</u>	<u>124.486.9</u>	120.47
Toplam		<u>183.166.6</u>	122.33
<u>Aralık 1990</u>			
Devletin Kur Hesabında		45.620.2	77.73
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	89.926.7		
b) Bankaların Kendileri	<u>48.112.0</u>	<u>138.038.7</u>	99.24
Toplam		<u>183.658.9</u>	92.86
<u>Ocak 1991</u>			
Devletin Kur Hesabında		39.834.2	87.32
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	84.643.1		
b) Bankaların Kendileri	<u>52.916.1</u>	<u>137.559.2</u>	99.65
Toplam		<u>177.393.4</u>	96.59
<u>Şubat 1991</u>			
Devletin Kur Hesabında		38.950.4	97.78
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	86.398.0		
b) Bankaların Kendileri	<u>54.468.9</u>	<u>140.866.9</u>	102.40
Toplam		<u>179.817.3</u>	101.37
<u>Mart 1991</u>			
Devletin Kur Hesabında		35.338.5	90.72
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	84.763.2		
b) Bankaların Kendileri	<u>55.205.8</u>	<u>139.969.0</u>	99.36
Toplam		<u>175.307.5</u>	97.49

Nisan 1991

Devletin Kur Hesabında

Bankalar Kurunda Tutulan:

a) Özel ve Tüzel Kişiler

b) Bankaların Kendileri

Toplam

36.946.0 104.55

84.668.6

55.095.3

139.763.9

176.709.9

99.85

100.80

Mayıs 1991

Devletin Kur Hesabında

Bankalar Kurunda Tutulan:

a) Özel ve Tüzel Kişiler

b) Bankaların Kendileri

40.191.3 108.78

88.888.4

58.970.3

147.858.7

188.050.0

105.79

106.42

Haziran 1991

Devletin Kur Hesabında

Bankalar Kurunda Tutulan:

a) Özel ve Tüzel Kişiler

b) Bankaların Kendileri

42.529.0 105.82

83.848.6

61.558.4

145.407.0

187.936.0

98.34

99.94

Temmuz 1991

Devletin Kur Hesabında

Bankalar Kurunda Tutulan:

a) Özel ve Tüzel Kişiler

b) Bankaların Kendileri

Toplam

46.385.8 109.07

88.164.8

63.451.9

151.616.7

198.002.5

104.27

105.36

Ağustos 1991

Devletin Kur Hesabında

Bankalar Kurunda Tutulan:

a) Özel ve Tüzel Kişiler

b) Bankaların Kendileri

Toplam

37.865.0 81.63

91.545.2

63.696.4

155.241.6

193.106.6

102.39

97.53

Eylül 1991

Devletin Kur Hesabında

Bankalar Kurunda Tutulan:

a) Özel ve Tüzel Kişiler

b) Bankaların Kendileri

Toplam

35.446.2 98.61

98.858.9

62.975.9

161.834.8

197.281.0

104.25

102.16

<u>Ekim 1991</u>			
Devletin Kur Hesabında		37.608.8	106.10
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	104.724.4		
b) Bankaların Kendileri	<u>62.328.8</u>	<u>167.053.2</u>	103.22
Toplam		<u>204.662.0</u>	103.74
<u>Kasım 1991</u>			
Devletin Kur Hesabında		36.244.5	96.37
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	109.601.9		
b) Bankaların Kendileri	<u>63.628.2</u>	<u>173.230.1</u>	103.70
Toplam		<u>209.474.6</u>	102.35
<u>Aralık 1991</u>			
Devletin Kur Hesabında		28.144.8	77.65
Bankalar Kurunda Tutulan:			
a) Özel ve Tüzel Kişiler	123.980.4		
b) Bankaların Kendileri	<u>65.654.8</u>	<u>189.635.2</u>	109.47
Toplam		<u>217.780.0</u>	103.96

DÖVİZ TEVDİAT VE DÖVİZ MEVDUAT HESAPLARININ CİNS VE VADELERİNE GÖRE DÖKÜMÜ

31 Aralık 1991 tarihinde Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat hesaplarının cins ve vadelerine göre dökümünü gösteren Tablo 7, vade yönünden incelendiğinde gerek Döviz Tevdiat hesaplarında gerekse Döviz Mevduat hesaplarında ilk sıranın bir yıl vadeli hesaplarda olduğu görülmektedir. Döviz cinsine göre en popüler paranın Sterlin, daha sonra ABD Doları ve DM olduğu gözlenmektedir.

Tablo 7

31 Aralık 1991 Tarihi İtibarıyla Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine Göre Dökümü

<u>Döviz Tevdiat Hesapları</u>	Bin ABD \$				
	<u>Sterlin</u>	<u>Alman Markı</u>	<u>ABD Doları</u>	<u>Kıbrıs Lirası</u>	<u>\$ Karşılığı</u>
Vadesiz	1.348.1	1.451.4	1.985.5	278.7	6.012.0
6 Ay Vadeli	776.8	505.1	199.8	-	1.983.6
1 Yıl Vadeli	1.914.8	288.8	3.440.0	-	7.207.8
Toplam	4.039.7	2.245.3	5.625.3	278.7	15.203.4
	\$ = (7.548.2)	\$ = (1.477.5)	\$ = (5.625.3)	\$ = (552.4)	
<u>Döviz Mevduat Hesapları</u>					
Vadesiz	12.484.1	5.834.0	6.545.2	1.138.1	35.966.8
6 Ay Vadeli	3.985.9	902.1	1.029.7	58.7	9.187.4
1 Yıl Vadeli	15.181.7	6.065.4	11.884.7	350.3	63.622.8
Toplam	41.651.7	12.801.5	19.459.6	1.547.1	108.777.0
	\$ = (77.826.3)	\$ = (8.424.8)	\$ = (19.459.6)	\$ = (3.066.3)	
Genel Toplam	45.691.4	15.046.8	25.084.9	1.825.8	123.980.4
	\$ = (85.374.4)	\$ = (9.902.3)	\$ = (25.084.9)	\$ = (3.618.8)	

DÖVİZ KREDİLERİ

Elde ettiğimiz bilgilere göre 31 Aralık 1991 tarihi itibarıyla bankalarca kullanılan döviz kredileri bakiyesi, sterlin türünden £7.655.727, Alman Markı türünden 4.764.027 DM ve ABD \$ türünden 11.072.460 ABD \$ olmak üzere toplam olarak 28.512.445 ABD \$ değerindedir.

TÜRK LİRASI MEVDUAT

Bankalardaki TL mevduatı bir yıllık uygulamaya göre Aralık 1988 de %53.41, Aralık 1989 da ise %101.66 oranında artış göstermiştir. Hayat pahalılığı 1988 de %62.57 ve 1989 da %51.81 olduğuna göre toplam mevduatta reel anlamda 1988 yılındaki düşüğe karşın 1989'da önemli bir artış mevcuttur. Aralık 1990 itibarıyla 549.0 milyar TL miktarında olan toplam mevduatın Aralık 1989 bazına göre %59.22 oranında artış gösterdiği gözlenmektedir. Bu dönemin hayat pahalılığı %69.41 olduğuna göre mevduatta reel anlamda düşüş kaydedilmiştir. Kasım 1991 itibarıyla 843.3 milyon TL miktarında olan toplam mevduatın Aralık 1990 bazına göre %54.50 oranında artış gösterdiği gözlenmektedir. Bu dönemin hayat pahalılığı %42.51 olduğuna göre mevduatta reel artış kaydedilmiştir. (Tablo 8)

Tablo: 8

Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı

Milyon ₺

Bir önceki dönemle karşılaştırması

Aralık 1987Resmi
Ticari
Tasarruf49.057.3
9.812.0
52.580.8

Toplam

111.450.1Aralık 1988Resmi
Ticari
Tasarruf73.369.4
16.044.4
81.564.3

Toplam

170.978.1149.55
163.51
155.12
153.41Aralık 1989Resmi
Ticari
Tasarruf98.851.6
30.190.5
215.758.9

Toplam

344.801.0134.73
188.16
264.52
201.66Aralık 1990Resmi
Ticari
Tasarruf140.010.5
25.524.3
383.466.5

Toplam

549.001.3141.63
84.55
177.73
159.22Ocak 1991Resmi
Ticari
Tasarruf154.225.1
22.171.1
394.769.4

Toplam

571.165.6110.15
86.86
102.94
104.03Şubat 1991Resmi
Ticari
Tasarruf156.062.6
21.742.5
410.491.9

Toplam

588.297.0101.19
98.06
103.98
102.99Mart 1991Resmi
Ticari
Tasarruf192.159.7
22.888.5
427.318.0

Toplam

642.366.2123.13
105.27
104.10
109.19Nisan 1991Resmi
Ticari
Tasarruf184.598.9
54.915.9
410.492.5

Toplam

650.007.396.07
239.92
96.07
101.19

<u>Mayıs 1991</u>		
Resmi	184.284.5	99.83
Ticari	27.857.6	50.73
Tasarruf	450.725.7	109.80
Toplam	<u>662.867.8</u>	101.97
<u>Haziran 1991</u>		
Resmi	170.618.8	92.58
Ticari	28.631.1	102.78
Tasarruf	474.784.0	105.34
Toplam	<u>674.033.9</u>	101.68
<u>Temmuz 1991</u>		
Resmi	174.712.5	102.40
Ticari	31.026.7	108.37
Tasarruf	486.672.7	104.61
Toplam	<u>702.411.9</u>	104.21
<u>Ağustos 1991</u>		
Resmi	174.833.8	100.07
Ticari	27.438.5	88.44
Tasarruf	506.002.4	101.88
Diğer	13.905.1	
Toplam	<u>722.179.8</u>	102.81
<u>Eylül 1991</u>		
Resmi	181.571.2	103.85
Ticari	32.940.4	120.05
Tasarruf	573.784.9	113.40
Diğer	15.903.8	114.37
Toplam	<u>804.200.3</u>	111.36
<u>Ekim 1991</u>		
Resmi	175.949.9	96.90
Ticari	35.134.2	106.66
Tasarruf	583.253.1	101.65
Diğer	18.706.7	117.62
Toplam	<u>813.043.9</u>	101.10
<u>Kasım 1991</u>		
Resmi	197.612.6	112.31
Ticari	28.435.2	80.93
Tasarruf	597.647.7	102.47
Diğer	19.561.3	104.57
Toplam	<u>843.256.8</u>	103.72

RESMİ MEVDUAT

Resmi mevduatın KKTC Merkez Bankası ile diğer bankalar arasındaki bölünümü Tablo 9'da gösterilmiştir. Aralık 1986'dan Ocak 1990'a kadar KKTC Merkez Bankasının payı %50'nin üzerinde iken bu oran Şubat 1990'dan Şubat 1991'e kadar %50'nin altında kalmış ve Mart 1991'de %50.9'a ulaşmıştır. Kasım 1991'de bu oran %29.2 olarak görülmektedir.

Tablo: 9

**KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar
Nezinde Resmi Mevduat**

Tarih	KKTC Merkez Bankası		Diğer Bankalar		Toplam
		%		%	
Aralık 1986	18.374.7	66.7	9.191.0	33.3	27.565.7
Aralık 1987	31.644.9	64.5	17.412.4	35.5	49.057.3
Aralık 1988	48.415.3	66.0	24.954.1	34.0	73.369.4
Aralık 1989	49.495.8	50.1	49.355.8	49.9	98.851.6
Ocak 1990	62.800.4	51.6	59.001.0	48.4	121.801.4
Şubat 1990	57.856.6	49.7	58.603.7	50.3	116.460.3
Mart 1990	41.668.4	40.0	62.507.9	60.0	104.176.3
Nisan 1990	32.284.8	34.1	62.351.0	65.7	94.635.8
Mayıs 1990	31.896.4	30.9	71.361.8	69.1	103.258.2
Haziran 1990	20.872.0	23.0	70.018.8	77.0	90.890.8
Temmuz 1990	19.442.2	18.0	88.746.9	82.0	108.189.1
Ağustos 1990	41.688.1	33.8	81.617.7	66.2	123.305.9
Eylül 1990	29.436.8	28.3	74.667.6	71.7	104.104.4
Ekim 1990	47.663.1	38.5	76.277.4	61.5	123.940.5
Kasım 1990	41.547.8	33.5	82.316.4	66.5	123.864.2
Aralık 1990	54.336.9	38.8	85.673.6	61.2	140.010.5
Ocak 1991	59.282.1	38.4	94.943.0	61.6	154.225.1
Şubat 1991	65.041.9	41.7	91.020.7	58.3	156.062.6
Mart 1991	97.745.4	50.9	94.414.3	49.1	192.159.7
Nisan 1991	86.596.6	46.9	98.002.1	53.1	184.598.9
Mayıs 1991	86.354.6	46.9	97.929.9	53.1	184.284.5
Haziran 1991	71.054.0	41.6	99.564.9	58.4	170.618.9
Temmuz 1991	65.814.2	37.7	108.898.3	62.3	174.712.5
Ağustos 1991	63.325.9	36.2	111.507.9	63.8	174.833.8
Eylül 1991	62.750.9	34.6	118.820.3	65.4	181.571.2
Ekim 1991	64.897.4	36.9	111.052.5	63.1	175.949.9
Kasım 1991	57.778.8	29.2	139.833.8	70.8	197.612.6

PLASMANLAR

Türk Lirası mevduat artış hızı ile plasman artış hızının karşılaştırması Tablo 10'da gösterilmiştir. Tablo 11'de Türk Lirası ve döviz plasmanlarının Türk Lirası karşılıklarını Aralık 1990 ve Kasım 1991 tarihleri itibarıyla, Tablo 12'de ise döviz plasmanlarının TL karşılıklarını aynı tarihler itibarıyla karşılaştırmalı olarak veriyoruz.

Tablo 10

Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Türk Lirası
Plasman Artış Hızının Karşılaştırması

	Toplam ₺ Mevduat	Bir önceki Dönemle karşılaştırması %	Toplam ₺ Plasman	Milyon ₺ Bir önceki Dönemle karşılaştırması %
Aralık 1986	62.671.3		43.998.7	
Aralık 1987	111.450.1	177.83	65.986.4	149.97
Aralık 1988	170.978.1	153.41	98.354.2	149.05
Aralık 1989	344.801.0	201.66	196.967.7	200.26
Ocak 1990	386.002.0	111.94	203.703.5	103.41
Şubat 1990	399.433.4	103.47	203.569.5	99.93
Mart 1990	410.075.2	102.66	255.583.2	110.81
Nisan 1990	436.674.7	106.48	207.507.1	91.98
Mayıs 1990	455.597.8	104.33	210.035.6	101.21
Haziran 1990	465.133.8	102.09	242.591.2	115.50
Temmuz 1990	484.279.6	104.11	258.308.9	106.47
Ağustos 1990	503.832.3	104.03	255.437.2	98.88
Eylül 1990	486.946.0	96.64	283.836.5	111.11
Ekim 1990	511.424.3	105.02	288.748.7	101.73
Kasım 1990	515.618.2	100.82	322.618.8	111.72
Aralık 1990	549.001.3	106.47	368.871.9	114.33
Ocak 1991	571.165.6	104.03	386.345.7	104.73
Şubat 1991	588.297.0	102.99	368.438.3	95.36
Mart 1991	642.366.2	112.10	379.574.5	103.02
Nisan 1991	650.007.3	101.19	374.772.9	98.74
Mayıs 1991	662.867.8	101.98	376.239.6	100.39
Haziran 1991	674.033.9	101.68	387.864.4	103.09
Temmuz 1991	702.411.9	104.21	407.933.1	105.17
Ağustos 1991	722.179.8	102.81	408.427.7	100.12
Eylül 1991	804.200.3	111.36	430.329.3	105.36
Ekim 1991	813.043.9	101.10	420.858.7	97.80
Kasım 1991	843.256.8	103.72	428.445.6	101.80

Tablo 11

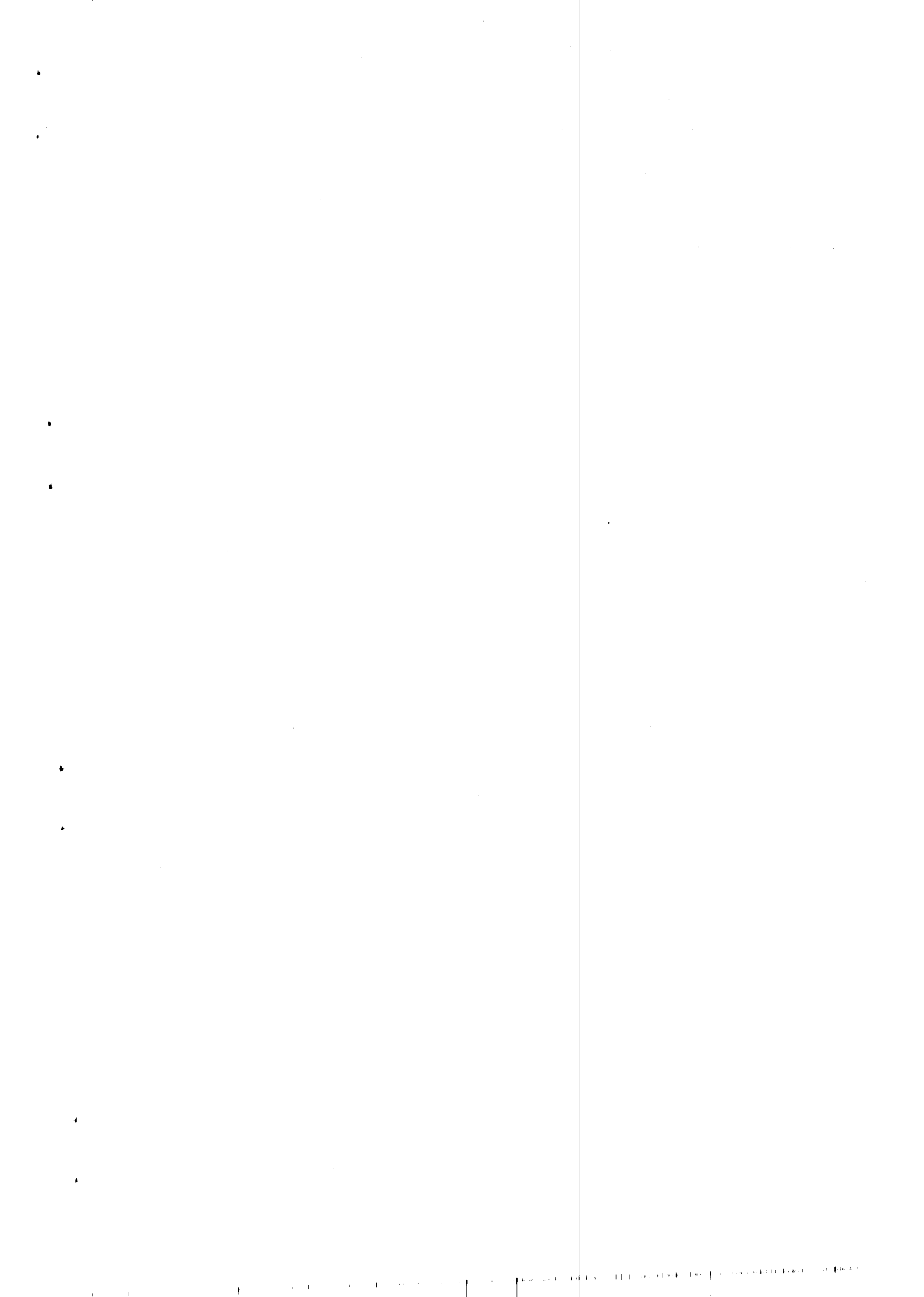
**İskonto Senetleri ve Bankalar Türk Lirası Ve Döviz Plasmanlarının
Sektörel Bazda ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması**

	Aralık 1990		Milyon TL Kasım 1991	
	%	Miktar	%	Miktar
Kamu Kurum ve Kuruluşları	8.3	37.919.8	11.8	68.475.0
Tarım	12.2	55.783.8	5.7	32.809.2
Taş Ocaklığı	-	-	-	-
Sanayi	3.8	17.549.8	6.1	35.568.7
Yük Taşımacılığı	4.9	22.490.9	3.5	20.072.3
Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret	48.1	220.840.3	50.6	293.293.9
Bina ve İnşaat	3.0	13.762.9	2.3	13.578.7
Turizm	4.5	20.582.0	7.9	45.946.3
Şahsi ve Mesleki Borçlar	12.2	56.100.8	9.9	57.053.6
İskonto Senetleri	3.0	12.894.7	2.2	12.836.6
	<u>100.0</u>	<u>458.925.0</u>	<u>100.0</u>	<u>579.634.3</u>

NOT: Kamu Kurum ve Kuruluşları kalemi karşısında gösterilen miktar Bankamızca çeşitli sektörlerdeki kamu kurum ve kuruluşlarına Hazine Kefaleti karşılığı verilen avansları da içermektedir. (Bak Tablo 2).

Tablo 12**Bankalar Döviz Plasmanlarının TL Karşılıklarının Sektörel
Bazda ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması**

	Aralık 1990		Milyon TL Kasım 1991	
	<u>%</u>	<u>Miktar</u>	<u>%</u>	<u>Miktar</u>
Kamu Kurum ve Kuruluşları	-	-	5.4	8.100.6
Tarım	-	-	0.6	978.8
İmalat Sanayii	2.7	2.452.2	2.5	3.786.7
Yük Taşımacılığı	20.0	17.986.4	10.7	16.143.1
Yurtiçi ve Yurtdışı Ticaret	67.3	60.566.2	66.5	100.585.5
Bina ve İnşaat	0.2	225.4	2.6	3.902.3
Turizm	2.5	2.252.0	7.9	11.943.8
Şahsi ve Mesleki Borçlar	7.3	6.571.0	3.8	5.747.9
	<u>100.0</u>	<u>90.053.2</u>	<u>100.0</u>	<u>151.188.7</u>

III. BÖLÜM

EKONOMİK GELİŞMELER

EKONOMİK GELİŞMELER

1) Üretim, İstihdam ve Fiyatlar

a) Üretim Artışı ve Kaynakların Kullanımı

1989, 1990 ve 1991 yıllarında GSMH'nin dağılımı ve sektörel katma değer'lerinin büyüme hızları Tablo 13'de cari üretici fiyatları ve Tablo 14'de sabit üretici fiyatları ile karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

1977 sabit fiyatlarıyla 1989'da 6603.0 milyon TL olan GSMH 1990'da 6977.4 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 1991 yılı için sabit fiyatlarla GSMH ön tahmini 6592.2 milyon TL olarak saptanmıştır. Bu itibarla sabit fiyatlarla 1990'da %5.7 büyümeye karşılık 1991'de %5.5 düşüş beklenmektedir.

Sabit üretici fiyatları ile hesaplanan 1989, 1990 ve 1991 yılları GSYİH'sinin sektör paylarına göz attığımızda 1989'da ilk dört sıranın Kamu Hizmetleri, Ticaret, Sanayi ve Ulaştırma-Haberleşme sektörlerince işgal edildiğini görürüz. 1990'da trend değişmiş ve Ticaret ön safa geçmiştir. 1991'de ise 1989'daki seyir izlenmiştir.

1990 ve 1991 yıllarına ait karşılaştırmalı Kaynaklar-Harcamalar Dengesi tablo 15'tedir. Gayri Safi Milli Hasılanın Toplam Kaynaklar içindeki payı 1990'da %97.3'den 1991'de %94.0'a düşmüş ve netice itibarıyla Dış Açığın payı %2.7'den %6.0'a yükselmiştir. 1990'da Toplam Kaynakların %16.4'ü Yatırımlara ve %83.6'sı Tüketime gitmiştir. Bu oranlar 1991'de sıra ile %13.3 ve %86.7 olarak gerçekleşmiştir. Sabit Sermaye yatırımlarında Kamunun payı %38.9'dan %25.1'e düşerken, Özel Sektörün Payı %61.1'den %74.9'a yükselmiştir.

Tablo 13

G.S.M.H.'nın Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızı

(Cari Üretici Fiyatlarıyla Milyon İL)

Sektörler	1989	1990	1991*	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi		
				1989- 1990	1990- 1991*	1989	1990	1991*
1. Tarım	89.613.0	142.136.1	207.014.0	58.6	45.6	10.0	9.2	9.1
a) Çiftçilik	84.175.6	134.618.3	194.756.4	59.9	44.6	9.4	8.7	8.6
b) Ormancılık	343.3	456.6	719.2	33.0	57.5	0.0	0.0	0.0
c) Balıkçılık	5.094.1	7.061.2	11.538.8	38.6	63.4	0.6	0.5	0.5
2. Sanayi	124.111.7	191.005.8	314.028.4	53.9	64.4	13.8	12.4	13.8
a) Maden ve Taşocakçılığı	7.694.2	11.584.6	18.344.5	50.6	58.3	0.9	0.8	0.8
b) İmalât Sanayii	101.244.9	163.038.5	261.155.1	61.0	60.1	11.3	10.6	11.5
c) Elektrik-Su	15.172.6	16.382.7	34.528.8	8.0	110.7	1.6	1.0	1.0
3. İnşaat	61.249.4	86.378.3	133.478.5	41.0	54.5	6.8	5.6	5.9
4. Ticaret	209.000.6	363.800.9	461.701.4	74.1	26.9	23.0	23.7	20.4
a) Toptan ve Parakente Ticaret	158.136.0	285.356.3	373.921.3	80.4	31.0	17.6	18.6	16.5
b) Otelcilik ve Lokantacılık	50.864.6	78.444.6	87.780.1	54.2	11.9	5.7	5.1	3.9
5. Ulaştırma- Haberleşme	92.034.8	146.729.9	213.815.8	59.4	45.7	10.2	9.5	9.4
6. Mali Müesseseler	51.574.8	78.225.1	118.773.6	51.7	51.8	5.8	5.1	5.2
7. Konut Gelirleri	17.606.9	22.891.3	32.950.5	30.0	43.9	2.0	1.5	1.5
8. Serbest Meslek ve Hizmetleri	48.786.7	83.903.4	143.819.1	72.0	71.4	5.4	5.5	6.4
9. Kamu Hizmetleri	131.934.5	259.767.2	441.807.7	96.9	70.0	14.7	16.9	19.5
İthalât Vergileri	72.143.5	163.736.2	199.423.0	126.9	21.8	8.0	10.6	8.8
G.S.Y.L.H. (a.f.)	898.055.9	1.538.574.2	2.266.813.3	71.3	47.3	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Gelirleri	12.002.7	9.218.8	23.392.6	-23.2	153.7	1.3	0.6	1.0
G.S.M.H. (a.f.)	910.058.6	1.547.793.0	2.290.205.9	70.1	48.0	101.3	100.6	101.0

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPO.

*Gerçekleşme ön tahmini

Tablo : 14

G.S.M.H.'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları

(1977 Üretici Fiyatlarıyla Milyon TL)

Sektörler	1989	1990	1991*	Büyüme Hızı		Dağılım Yüzdesi		
				1989-1990	1990-1991*	1989	1990	1991*
1. Tarım	709.1	639.7	586.2	-9.8	-8.3	10.9	9.2	9.0
a) Çiftçilik	662.0	591.0	536.5	-10.7	-9.2	10.2	8.5	8.2
b) Ormancılık	5.7	6.4	7.2	12.3	12.5	0.1	0.1	0.1
c) Balıkçılık	41.4	42.3	42.5	2.2	0.4	0.6	0.6	0.7
2. Sanayi	912.3	947.3	951.1	3.8	0.4	14.0	13.7	14.6
a) Maden ve Taşocakçılığı	24.0	24.2	24.3	0.8	0.4	0.4	0.4	0.4
b) İmalât Sanayi	769.4	805.2	804.9	4.6	0.0	11.8	11.6	12.3
c) Elektrik ve Su	118.9	117.9	121.9	-0.8	3.4	1.8	1.7	1.9
3. İnşaat	501.3	506.3	512.5	1.0	1.2	7.7	7.3	7.8
4. Ticaret	1.207.0	1.334.1	1.102.5	10.5	-17.3	18.5	19.2	16.9
a) Toptan ve Perakente Ticaret	1.066.3	1.173.2	999.2	10.0	-14.8	16.4	16.9	15.3
b) Otelcilik ve Lokantacılık	140.7	160.9	103.3	14.4	-35.8	2.1	2.3	1.6
5. Ulaştırma-Haberleşme	753.8	791.8	730.1	5.0	-7.8	11.6	11.4	11.2
6. Mali Müesseseler	287.5	310.0	321.0	7.8	3.5	4.4	4.5	4.9
7. Konut Gelirleri	369.4	377.3	382.9	2.1	1.5	5.7	5.5	5.9
8. Serbest Meslek ve Hizmetler	235.7	259.3	284.8	10.0	9.8	3.6	3.7	4.4
9. Kamu Hizmetleri	1.227.7	1.278.1	1.278.1	4.1	0.0	18.8	18.4	19.6
İthalât Vergileri	312.1	491.7	375.7	57.5	-23.6	4.8	7.1	5.7
G.S.Y.İ.H. (a.f.)	6.515.9	6.935.8	6.524.9	6.4	-5.9	100.0	100.0	100.0
Net Dış Alem Faktör Geliri	87.1	41.6	67.3	-52.2	61.8	1.3	0.6	1.0
G.S.M.H. (a.f.)	6.603.0	6.977.4	6.592.2	5.7	-5.5	101.3	100.6	101.0

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

*Gerçekleşme ön tahmini

Tablo : 15

Kaynaklar - Harcamalar Dengesi

Milyon TL

	1990		1991*		Değişme %		GSMH'ya Oranı	
	Cari Fiyatlarla	1977 Sabit Fiyatlarıyla	Cari Fiyatlarla	1977 Sabit Fiyatlarıyla	Cari	Sabit	1990	1991
I. TOPLAM KAYNAKLAR	1.590.612.2	7.170.4	2.435.490.0	7.010.4	53.1	-2.2	102.8	106.3
(1) G.S.M.H. (a.f.)	1.547.793.0	6.977.4	2.290.205.9	6.592.2	48.0	-5.5	100.0	100.0
(a) G.S.Y.İ.H.	1.538.574.2	6.935.8	2.266.813.3	6.524.9	47.3	-5.9	99.4	99.0
(b) Net Dış Alem Faktör Geliri	9.218.8	41.6	23.392.6	67.3	153.7	61.8	0.6	1.0
(2) Dış Açık	42.819.2	193.0	145.284.1	418.2	239.3	116.7	2.6	6.3
II. TOPLAM YATIRIMLAR	260.301.0	1.173.4	324.073.0	932.8	24.5	-20.5	16.8	14.2
(1) Sabit Sermaye	236.220.0	1.064.9	291.574.2	839.3	23.4	-21.2	15.2	12.7
(a) Kamu	91.938.0	414.5	73.279.8	210.9	-20.3	-49.1	5.9	3.2
(b) Özel	144.282.0	650.4	218.294.4	628.4	51.3	-3.4	9.3	9.5
(2) Stok Değişmeleri	24.081.0	108.5	32.498.8	93.5	35.0	-13.8	1.6	1.4
(a) Kamu	10.390.4	46.8	14.007.0	40.3	35.0	-13.9	0.7	0.6
(b) Özel	13.690.6	61.7	18.491.8	53.2	35.1	-13.8	0.9	0.8
III. TOPLAM TÜKETİM	1.330.311.2	5.997.0	2.111.417.0	6.077.6	59.0	1.3	86.0	92.2
(1) Kamu Tüketimi	350.359.4	1.579.4	581.438.6	1.673.7	66.0	6.0	22.7	25.4
(2) Özel Tüketim	979.951.8	4.417.6	1.529.978.4	4.403.9	56.1	-0.3	63.3	66.8
IV. TOPLAM YURTIÇİ TASARUFLARI	217.481.8	980.4	178.788.9	514.6	-18.0	-47.5	14.0	7.8

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

*Gerçekleşme ön tahmini

b) İstihdam

1989, 1990 ve 1991 yıllarında istihdamın sektörel dağılımı karşılaştırmalı olarak Tablo 16'da verilmiştir. Her üç yılda Tarım yaklaşık %27 payla birinci sırayı işgal etmekte bunu yaklaşık %22 payla Kamu Hizmetleri ve %11 payla Sanayi Sektörü izlemektedir. İstihdamın dağılımında İnşaatın payı ortalama %10.4 ve Ticaret-Turizm'in payı %9.7 olarak görülmektedir. 1991 yılı ortalama işsiz sayısında bir önceki yıla oranla cüzi bir artış gözlenmektedir.

Tablo 16

İstihdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus

Sektörler	1989		1990		1991*	
	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %	Sayı	Toplam Çalışan Nüfus Oranı %
1. Tarım	19345	27.6	19094	26.7	19094	26.5
2. Sanayi	7919	11.3	8034	11.3	8047	11.2
a) Madencilik ve Taşocakçılığı	-	-	-	-	-	-
b) İmalât Sanayii	6730	9.6	6845	9.6	6845	9.5
c) Elektrik-Su	1189	1.7	1189	1.7	1202	1.7
3. İnşaat	7396	10.5	7451	10.4	7518	10.4
4. Ticaret-Turizm	6552	9.4	6942	9.7	6942	9.6
a) Toptan ve Perakente Ticaret	4948	7.1	5172	7.2	5172	7.2
b) Otelcilik-Lokantacılık	1604	2.3	1770	2.5	1770	2.4
5. Ulaştırma-Haberleşme	5538	7.9	5728	8.0	5728	7.9
6. Mali Müesseseler	1866	2.7	1968	2.8	2016	2.8
7. Serbest Meslek ve Hizmetler	5904	8.4	6329	8.8	6776	9.4
8. Kamu Hizmetleri (KİT ve Belediyeler dahil)	15521	22.2	15979	22.3	15979	22.2
Toplam Çalışan Nüfus	70041	100.0	71525	100.0	72100	100.0
İşsiz Sayısı	778		849		1079	
Toplam Nüfus	169272		171469		173756	

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ

*Gerçekleşme ön tahmini

c) Fiyat Hareketleri ve Ücretler

1986-1991 yılları ile 1992 yılının ilk iki ayındaki fiyat hareketleri karşılaştırmalı olarak Tablo 17'de verilmiştir. Devlet Planlama Örgütüncce yeni bir tüketim harcamaları anketi yapılmış ve bu anket sonucu belirlenen eğilimlere göre ağırlıklı, yeni bir tüketim kalıbı hazırlanarak 1 Ocak 1988'den itibaren baz olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Hayat pahalılığı 1984'de %70.72, 1985'de %43.04, 1986'da %48.09, 1987'de %43.01, 1988'de %62.57, 1989'da %51.81, 1990'da %69.41 ve 1991 de %46.33 olarak saptanmış olup bunun mal ve hizmet gruplarına göre dağılımı tablo 18'de gösterilmektedir.

Yüksek enflasyonist ortamda maaş ve ücretlerin satın alma gücünü korumak düşüncesiyle 1983 yılından beri eşel mobil sistemi uygulanmaktadır. 1985 yılı sonuna kadar her dört ay sonundaki hayat pahalılığı artışı dikkate alınarak maaş ve ücretlere yansıtılan artışlar 1986 yılından itibaren her üç ve 1 Nisan 1990'dan itibaren her iki aydaki duruma göre ayarlanmaya başlanmıştır.

Bakanlar Kurulu 7/1979 sayılı Kamu Görevlileri Yasasınının 121. maddesi uyarınca ödenmekte olan aylık maaş ve ücretlerin 1.5.1990 tarihinden geçerli olmak üzere her ayın ilk mesai günü peşin olarak ödenmesini karara bağladı.

Asgari Ücret Saptama Komisyonunda alınan tavsiye kararları uyarınca asgari ücret,

1 Ocak 1987'den itibaren ayda	90.000.-TL
1 Ocak 1988'den itibaren ayda	121.000.-TL
1 Ocak 1989'dan itibaren ayda	205.000.-TL
1 Ocak 1990'dan itibaren ayda	340.500.-TL
1 Ocak 1991'den itibaren ayda	520.000.-TL
1 Ocak 1992'den itibaren ayda	806.000.-TL

olarak saptanmıştır.

Tablo: 17**Hayat Pahalılığı**

	<u>1986</u> %	<u>1987</u> %	<u>1988</u> %	<u>1989</u> %	<u>1990</u> %	<u>1991</u> %	<u>1992</u> %
Ocak	7.10	3.18	8.08	5.71	6.44	3.33	7.42
Şubat	11.54	4.43	17.09	14.07	16.89	6.43	18.28
Mart	19.01	9.05	24.11	16.47	20.82	10.68	
Nisan	19.15	10.00	26.58	20.78	25.02	15.21	
Mayıs	20.69	11.35	28.53	24.09	28.30	17.98	
Haziran	21.07	17.12	31.45	25.17	32.22	23.82	
Temmuz	31.75	19.33	36.44	32.82	35.44	26.78	
Ağustos	36.47	19.77	44.73	40.43	50.99	29.17	
Eylül	36.68	24.43	48.11	41.73	58.19	34.86	
Ekim	38.81	34.54	53.54	43.97	61.98	39.06	
Kasım	41.48	38.40	57.86	47.98	65.63	42.51	
Aralık	48.09	43.01	62.57	51.81	69.41	46.33	

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ

Tablo: 18

**Hayat Pahallığının Mal ve Hizmet Gruplarına
Göre Dağılımı**

	1984 %	1985 %	1986 %	1987 %
Yiyecek ve içecek	45.48	16.89	30.83	19.63
Ev ve ev masrafı	6.70	5.03	3.23	6.11
Giyim	5.53	12.34	7.74	7.68
İlaç ve Tıp	0.62	0.46	0.41	0.39
Eğitim	0.60	0.33	0.11	0.47
Taşıt	6.36	3.93	1.45	3.47
Hizmetler	1.32	1.25	1.34	0.79
Eğlence ve Okuma	0.93	0.35	0.92	0.66
Sigara	3.03	2.31	1.88	3.63
Şahsi Harcamalar	0.15	0.15	0.18	0.18
Toplam	<u>70.72</u>	<u>43.04</u>	<u>48.09</u>	<u>43.01</u>

1 Ocak 1988 den itibaren yeni döküm uygulanmıştır, şöyleki:

	1988 %	1989 %	1990 %	1991 %	1992 Ocak-Şubat %
Gıda	27.53	27.87	21.71	22.44	8.40
Giyim	5.57	5.66	7.88	3.62	1.74
Ev Eşyası	6.49	3.10	5.96	4.04	0.99
Sağlık ve Kişisel Bakım ile ilgili Harcamalar	3.36	2.21	2.61	2.56	0.54
Ulaştırma ve Haberleşme	9.62	6.96	19.46	5.63	4.52
Kültür, Eğitim ve Eğlence	4.78	1.66	5.17	3.06	1.08
Konut ve Konut ile ilgili Harca- malar	3.15	2.88	4.53	3.30	0.78
Sigara	2.07	1.47	2.09	1.68	0.23
Toplam	<u>62.57</u>	<u>51.81</u>	<u>69.41</u>	<u>46.33</u>	<u>18.28</u>

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

2. Mali ve Parasal Gelişmeler

a) Mali Gelişmeler

Bütçe harcamaları 1986'da 70.5 milyar TL 1987'de 106.1 milyar TL, 1988'de 150.7 milyar TL, 1989'da 257.4 milyar TL ve 1990'da 524.7 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamaların yerel gelir katkısında 1986'da %47.2, 1987'de %55.6, 1988'de %72.5 1989'da %76.0 oranlarıyla istikrarlı bir gelişme kaydedebilmiştir. 1990'da yerel katkı %74.4 olup cüzi bir düşüş göze çarpmaktadır. 1991 yılının ilk onbir aylık döneminde yerel katkı daha büyük bir düşüşle %62.8 olarak gerçekleşmiştir. yerel gelirleri G.S.M.H. ile karşılaştırdığımızda yerel gelirlerin G.S.M.H.'ya oranının 1988'de %22.5, 1989'da %21.5 ve 1990'da %25.2 olduğunu görürüz (Tablo 19 ve 20).

1990 yılı sonu itibarıyla birikmiş bütçe açıkları 200.6 milyar TL'na baliğ olmuştur. 1991 yılında on bir aylık bütçe açığı 170.2 milyon TL olarak görülmektedir (Tablo 21).

Bütçe açıklarına karşılık TC Ziraat Bankasından sağlanan krediler, faizler hariç 1991 yılı sonunda 55.9 milyar TL tutarındadır. 1987 yılından sonra T.C. Ziraat Bankasından borç alınmamış, bütçe açıkları iç borçlanmalarla karşılanmıştır (Tablo 22).

Tablo: 19

G.S.M.H. ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi
1988 - 1991

Milyar ₺

	1988		1989		1990		1991 Gerçekleşme 11 Aylık
	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	Gerçekleşme	G.S.M.H. Yüzdesi	
I. Bütçe Yerel Gelirleri	109.2	22.5	195.7	21.5	390.3	25.2	447.6
1. Vergi Gelirleri	90.7	18.7	163.0	17.9	331.7	21.4	365.1
a) Dolaysız Vergiler	47.2	9.7	84.4	9.3	166.1	10.7	208.5
b) Dolaylı Vergiler	43.5	8.9	78.6	8.6	165.6	10.7	156.6
2. Diğer Gelirler	18.5	3.8	32.7	3.6	58.6	3.8	82.5
II. Bütçe Giderleri	150.7	31.0	257.4	28.3	524.7	33.9	713.0
1. Cari Giderler	131.1	27.0	214.7	23.6	430.2	27.8	603.0
a) Personel Giderleri	65.7	13.5	108.1	11.9	206.9	13.4	281.4
b) Diğer Cari Giderler	10.2	2.1	21.0	2.3	40.7	2.6	42.8
c) Transferler	55.2	11.4	85.6	9.4	182.6	11.8	278.8
- Sosyal	36.9	7.6	64.6	7.1	144.9	9.4	199.0
- Diğer	18.4	3.8	21.0	2.3	37.7	2.4	79.8
2. Savunma Giderleri	8.6	1.8	12.6	1.4	20.1	1.3	36.8
3. Yatırımlar	11.0	2.3	30.1	3.3	74.4	4.8	73.2
III. Dış Yardım ve Borçlanmalar	41.5	8.6	61.7	6.8	134.4	8.7	265.4
- Dış Yardımlar	22.1	4.5	37.7	4.1	50.9	3.3	95.2
- Borçlanmalar (Açık)	19.4	4.0	24.0	2.6	83.5	5.4	170.2

Not: G.S.M.H. 1988 485.8
1989 910.1
1990 1.547.8

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı.
KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo 20

Karşılaştırmalı Bütçe Özeti
1986 - 1991

	1986		1987		1988		1989		1990		1991	
	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme	%	Gerçek- leşme	%
Bütçe Finansmanı												
Yerel Kaynaklar	33.3	47.2	59.0	55.6	109.2	72.5	195.7	76.0	390.3	74.4	447.6	62.8
Dış Yardım	14.6	20.7	26.9	25.4	22.1	14.7	37.7	14.7	50.9	9.7	95.2	13.3
Borçlanma	22.6	32.1	20.2	19.0	19.4	12.8	24.0	9.3	83.5	15.9	170.2	23.9
	70.5	100.0	106.1	100.0	150.7	100.0	257.4	100.0	524.7	100.0	713.0	100.0
Cari Harcamalar												
Savunma Harcamaları	58.0	82.3	83.9	79.1	131.1	87.0	214.7	83.4	430.2	82.0	603.0	84.6
Yatırım Harcamaları	7.5	10.6	16.2	15.2	11.0	7.3	30.1	11.7	74.4	14.2	73.2	10.3
	70.5	100.0	106.1	100.0	150.7	100.0	257.4	100.0	524.7	100.0	713.0	100.0

Not: Ankara'da ödenen yatırım harcamaları yukarıdaki rakamlara dâhil edilmemiştir.

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı,
KKTC Başbakanlık, DPO.

Tablo: 21

Yıllar İtibariyle Bütçe Açıkları

	Milyar ₺	
	<u>Bütçe Açığı</u>	<u>G.S.M.H. Yüzdesi</u>
1975 yılı açığı	0.1	8.6
1976 yılı açığı	0.2	5.8
1977 yılı açığı	0.3	7.2
1978 yılı açığı	0.3	5.5
1979 yılı açığı	0.7	7.8
1980 yılı açığı	1.5	8.8
1981 yılı açığı	2.0	8.3
1982 yılı açığı	2.9	8.3
1983 yılı açığı	3.7	7.9
1984 yılı açığı	6.8	9.2
1985 yılı açığı	12.5	9.9
1986 yılı açığı	22.6	11.6
1987 yılı açığı	20.1	7.0
1988 yılı açığı	19.4	4.0
1989 yılı açığı	24.0	2.7
1990 yılı açığı	83.5	5.4
1990 sonu birikmiş bütçe açığı	200.6	
1991 yılı 11 aylık bütçe açığı	170.2	

Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı.
KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo 22

**T.C. Ziraat Bankasından Sağlanan Kredilerin
(Faizler Hariç) Yıllar İtibariyle Dökümü**

	Milyar ₺
1975	0.1
1976	0.1
1977	0.1
1978	0.3
1979	0.4
1980	1.4
1981	2.0
1982	3.0
1983	5.3
1984	6.4
1985	8.8
1986	18.0
1987	10.0
1988	-
1989	-
1990	-
1991	-
	<hr/>
	55.9
	<hr/>

**Kaynak: Ekonomi ve Maliye Bakanlığı,
KKTC Başbakanlık, DPÖ.**

b) Parasal Gelişmeler

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan Ekonomik İşbirliği Protokolünün Para, Kambiyo, Bankacılık Bölümü altında yer alan maddeler peyder pey uygulama alanına konulmaktadır.

26/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar (Değişiklik) Yasası 1 Haziran 1987, 35/1987 sayılı yeni Merkez Bankası Yasası 26 Haziran 1987 ve 22/1987 sayılı Para ve Kambiyo İşleri (Değişiklik) Yasası ise 1 Kasım 1987 tarihinden itibaren yürürlüğe konmuştur. 22/1987 sayılı yasa ile değişik şekliyle 38/1982 sayılı Para ve Kambiyo İşleri Yasası altında verilen yetkilere dayanılarak Bakanlar Kurulunca yapılan Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü de 2 Kasım 1987 tarih ve 116 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı gün yürürlüğe girmiştir. Bu cümleden olmak üzere 48/1990 sayılı Offshore Bankacılık Hizmetleri Yasası 26 Kasım 1990 tarih ve 117 sayılı Resmi Gazete Offshore Bankacılık Hizmetleri Tüzüğü ise 9 Ocak 1991 tarih ve 3 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3. Ticaret, Pazarlama ve Ödemeler Dengesi

a) Ticaret ve Pazarlama

Toptan ve perakente ticaret KKTC Ekonomisinde önemli bir yer işgal etmektedir.

Bu sektörden doğan katma değer cari fiyatlarla 1989'da 158136.0 milyon TL, 1990'da 285356.3 milyon TL olarak gerçekleşmiş ve 1991'de 373921.3 milyon TL olarak tahmin olunmuştur. İstihdam açısından bakıldığında toptan ve perakente ticaret sektöründe çalışanlar 1989'da 4948 ve 1990'da 5172 olarak saptanmıştır. Bu suretle kişi başına katma değer 1989'da 31.9 milyon TL ve 1990'da 55.2 milyon TL şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 23 incelendiğinde 1981-1990 yılları itibarıyla dışalımın %40-47 arasındaki bölümünün Türkiye'den ve %53-60 arasındaki bölümünün diğer ülkelerden, dış satımın ise %12-22 arasındaki bölümünün Türkiye'ye, %78-88 arasındaki bölümünün ise diğer ülkelere yapıldığını görürüz.

Dış alımlarımızda Türkiye birinci sırayı alırken onu Birleşik Krallık, Birleşik Krallık dışındaki Avrupa Ortak Pazar Ülkeleri ve Uzak Doğu Ülkeleri izlemiş, dış satımlarımızda ise en büyük pay Birleşik Krallığa daha sonra Türkiye ve diğer Avrupa Ortak Pazar Ülkelerine gitmiştir (Tablo 24).

Tarım ürünleri dış satımlarımızın %45 ve %71 arasında değişen bir oranını oluştururken %28 ile %54 arasında değişen bir oranı da sanayi ürünlerinden oluşmuştur. Dış alımda ise yaklaşık %10 tarımsal ürünlere karşılık %90 sanayi ve mineral ürünleri görülmektedir (Tablo 25 ve 26).

Dış ticaret açığımız dolar bazında yılda 316 milyon ABD dolarına yükselmiştir. 1979-1990 döneminde dış satımın dış alımı karşılama oranının %17 ve %47 arasında değiştiği görülmektedir (Tablo 27)

Dış ticaretimizin gelişmesinde ulaşım ve haberleşme en büyük etkenlerdendir. Politik ve ekonomik nedenlerle KKTC deniz ve hava limanlarına uluslararası ticarete mevcut koşulların gerektirdiği şekilde düzenli uçak ve gemi seferleri yapılamamaktadır. Dış dünya ile haberleşme imkanlarımız da arzu edilen düzeyde değildir. Bütün bunlara karşın çok sayıda yabancı ülke ile ticari ilişkiler tesis edilmiş olup durumun iyileştirilmesi yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

b) Ödemeler Dengesi

1988, 1989 ve 1990 yıllarında ticaret açığı 166-316 milyon ABD doları dolaylarında seyretmiştir (Tablo 28)

Genelde dış satımlarımız dış alımlarımızın yüzde 31'ini karşılayabilmiştir. 1979-1990 dönemi dış ticaretini gösteren Tablo 27 incelendiğinde en iyi performansın, ihracatın ithalatın %47.1'ini karşıladığı 1980 yılında, en kötü performansın ise ithalatın sadece %17.2'sini karşılayabildiği 1990 yılında olduğu görülür.

Görünmeyen işlemlerde Turizmin katkısı 1988'de 118.0 milyon ABD dolarına 1989'da 154.9 milyon ABD dolarına ve 1990'da 224.8 milyon ABD dolarına yükselmiştir. Diğer görünmeyenlerin etkisiyle Cari İşlemler Dengesindeki açık 1988-1990 yıllarında sıra ile 8.8, 4.5 ve 16.4 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 1991 yılında KKTC'ye gelen turist sayısı 220237 olup, bunun %81.4'ü Türkiye'den %18.6'sı ise diğer ülkelerdendir. Bir önceki yıla oranla KKTC'ye gelen turist sayısında düşüş gözlenmektedir (Tablo 29).

Tablo: 23

K.K.T.C.'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle olan Dış Ticareti
1981 - 1991

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım				Dış Satım					
	Türkiye	%	Diğer Ülkeler	%	Toplam	Türkiye	%	Diğer Ülkeler	%	Toplam
1981	44.2	42.5	59.9	57.5	104.1	7.1	19.3	29.8	80.8	36.9
1982	49.5	41.3	70.4	58.7	119.9	7.3	18.5	32.2	81.5	39.5
1983	65.3	45.0	80.0	55.0	145.3	6.5	16.1	34.2	83.9	40.7
1984	61.5	45.1	74.8	54.9	136.3	8.4	21.6	30.4	78.4	38.8
1985	65.1	45.5	77.9	54.5	143.0	5.4	11.7	40.9	88.3	46.3
1986	70.1	45.8	83.1	54.2	153.2	7.7	14.8	44.3	85.2	52.0
1987	94.3	42.7	126.7	57.3	221.0	7.9	14.3	47.2	85.7	55.1
1988	101.9	46.7	116.2	53.3	218.1	6.3	12.0	46.1	88.0	52.4
1989	112.5	42.9	149.9	57.1	262.4	9.2	17.5	46.0	82.5	55.2
1990	153.5	40.2	228.0	59.8	381.5	7.9	12.1	57.6	87.9	65.5
1991 (Ocak-Ekim)	111.1	46.2	129.3	53.8	240.4	7.0	16.1	36.6	83.9	43.6

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo: 24

Ülkeler İtibariyle Dış Ticaret
1988 - 1991

Milyon ABD \$

Ülkeler	1988				1989				1990				1991((Ocak-Ekim)			
	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%	Dış alım Değer	%	Dış satım Değer	%
I. Türkiye	101.9	46.7	6.3	12.0	112.5	42.9	9.2	16.7	153.5	40.2	7.9	12.1	111.1	46.2	7.0	16.1
II. Diğer Ülkeler	116.2	53.3	46.1	88.0	149.9	57.1	46.0	83.3	228.0	59.8	57.6	87.9	129.3	53.8	36.6	83.9
1. Birleşik Krallık	32.6	15.0	37.5	71.6	49.6	18.9	35.2	63.8	67.1	17.6	44.0	67.2	36.7	15.3	28.1	64.4
2. Diğer AET ülkeleri	31.7	14.5	5.0	9.5	45.1	17.2	5.0	9.0	64.0	16.8	7.0	10.7	39.6	16.5	6.4	14.7
3. Orta Doğu İslâm Ülkeleri	5.1	2.3	1.9	3.6	4.2	1.6	3.4	6.2	6.4	1.7	1.6	2.4	4.1	1.7	0.8	1.8
4. Uzak Doğu Ülkeleri	24.9	11.4	-	-	29.5	11.2	-	-	52.3	13.7	-	-	26.5	11.0	-	-
5. Diğer	21.9	10.1	1.7	3.3	21.5	8.2	2.4	4.3	38.2	10.0	5.0	7.6	22.4	9.3	1.3	3.0
Toplam	218,1	100.0	52.4	100.0	262.4	100.0	41.7	100.0	381.5	100.0	65.5	100.0	240.4	100.0	43.6	100.0

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo 25

Dışatımın Yapısı
1986 - 1990

Milyon ABD \$

Grup	1986		1987		1988		1989		1990	
	1986	%	1987	%	1988	%	1989	%	1990	%
1. Tarım Ürünleri	36.9	71.0	31.1	56.5	29.4	56.1	30.2	54.7	29.8	45.5
a) Narenciye	28.5	54.8	22.5	40.8	23.9	45.6	21.6	39.1	24.5	37.4
b) Patates	3.8	7.3	2.3	4.2	2.4	4.6	1.7	3.1	2.4	3.7
c) Canlı Hayvanlar	2.3	4.4	1.8	3.3	0.8	1.5	0.3	0.5	0.3	0.4
d) Diğer Tarım Ürünleri	2.3	4.4	4.5	8.2	2.3	4.4	6.6	12.0	2.6	4.0
2. Sanayi Ürünleri	14.7	28.3	23.5	42.6	22.6	43.1	24.6	44.6	35.2	53.7
a) İşlenmiş Tarım	4.9	9.4	6.9	12.5	3.9	7.4	6.8	12.3	11.9	18.1
b) Diğer Sanayi Ürünleri	9.8	18.9	16.6	30.1	18.7	35.7	17.8	32.3	23.3	35.6
3. Mineraller	0.4	0.7	0.5	0.9	0.4	0.8	0.4	0.7	0.5	0.8
TOPLAM	52.0	100.0	55.1	100.0	52.4	100.0	55.2	100.0	65.5	100.0

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPÖ.

Tablo: 26

Mal Gruplarına Göre Dış Alım
1986-1990

Grup	Milyon ABD \$									
	1986	%	1987	%	1988	%	1989	%	1990	%
1. Yiyecek ve Canlı Hayvan	16.1	10.5	19.7	8.9	19.9	9.1	25.5	9.7	35.8	9.4
2. İçkiler ve Tütün	7.3	4.8	12.5	5.7	10.8	5.0	7.5	2.9	13.5	3.5
3. Yakıttan gayri yanmayan hammadde	3.3	2.1	3.5	1.6	5.4	2.5	6.3	2.4	5.4	1.4
4. Mineral yakıtlar, yağlayıcı madde ve ilgili olanlar	11.3	7.4	18.2	8.2	20.1	9.2	18.2	6.9	35.5	9.3
5. Hayvan ve Sebze yağları	1.0	0.6	1.4	0.6	1.8	0.8	1.4	0.5	2.1	0.6
6. Kimyevi Maddeler	13.2	8.6	15.7	7.1	15.9	7.3	17.6	6.7	26.1	6.8
7. Hammaddesine göre tasnif edilenler	49.3	32.2	64.8	29.3	66.3	30.4	87.0	33.2	115.2	30.2
8. Makine ve Nakliye Araçları	37.8	24.7	65.6	29.7	57.0	26.1	72.8	27.7	106.8	28.0
9. Çeşitli Mamuller	13.9	9.1	19.6	8.9	20.9	9.6	26.2	10.0	41.1	10.8
TOPLAM	153.2	100.0	221.0	100.0	218.1	100.0	262.5	100.0	381.5	100.0

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
KKTC Başbakanlık, DPÖ

Tablo 27

Dış Ticaret
1979 - 1991

Milyon ABD \$

Yıllar	Dış Alım	Dış Satım	Açık	Dışsatımın Dışalımı Karşılama Oranı
1979	90.8	35.8	55.0	%39.4
1980	94.4	44.5	49.9	%47.1
1981	104.1	36.9	67.2	%35.4
1982	119.9	39.5	80.4	%32.9
1983	145.3	41.0	104.3	%28.2
1984	135.6	38.4	97.2	%28.3
1985	141.7	45.8	95.9	%32.3
1986	153.2	52.0	101.2	%33.9
1987	221.0	55.1	165.9	%24.9
1988	218.1	52.4	165,7	%24.0
1989	262.5	55.2	207.3	%21.0
1990	381.5	65.5	316.0	%17.2
1991 (Ocak-Ekim)	240.4	43.6	196.8	%18.1

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Bakanlığı
K.K.T.C. Başbakanlık, D.P.Ö.

Tablo: 28

Ödemeler Dengesi

	Milyon ABD \$			Değişme %	
	1988	1989	1990	1988-89	1989-90
I. Cari İşlemler					
A. Dış Ticaret					
1. Dışsatım	52.4	55.2	65.5	5.3	18.7
2. Dış alım	218.1	262.5	381.5	20.3	45.3
Dış Ticaret Dengesi	-165.7	-207.3	-316.0	25.1	52.4
B. Görünmeyen İşlemler					
1. Turizm (net)	118.0	154.9	224.8	31.3	45.1
2. Diğer Görünmeyenler (net)	38.9	47.9	74.8	23.1	56.2
Görünmeyen İşlemler Dengesi	156.9	202.8	299.6	29.2	47.7
Cari İşlemler Dengesi	-8.8	-4.5	-16.4	-48.9	264.4
II. Sermaye Hareketleri					
1. TC Vardım ve Kredileri	10.9	15.6	22.5	43.1	44.2
2. Diğer Dış Yardımlar	5.8	4.3	2.1	-25.9	-51.2
3. Bedelsiz Dışalım	61.9	103.9	169.9	67.8	63.5
4. Kısa Vadeli Diğer Sermaye Hareketleri	-40.4	-87.7	-169.3	117.1	93.0
Sermaye Hareketleri Dengesi	38.2	36.1	25.2	-5.5	-30.2
Genel Denge	29.4	31.6	8.8	7.5	-72.2
III. Rezerv Hareketleri (- Artış +Azalış)	33.0	-29.8	-6.5	-9.7	-78.2
IV. Net Hata ve Noksan	3.6	-1.8	-2.3	-150.0	27.8

Kaynak: KKTC Başbakanlık, DPO

Tablo: 29

Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler
1978 - 1991

Yıllar	T.C.den Turist	% Payı	Diğer Ülkelerden Turist	% Payı	Toplam
1978	104738	92.8	8172	7.2	112910
1979	95115	87.7	13286	12.3	108401
1980	69808	82.6	14703	17.4	84511
1981	62660	80.2	15474	19.8	78134
1982	65018	74.2	20611	25.8	87629
1983	78467	79.3	20467	20.7	98934
1984	93413	82.4	19905	17.6	113318
1985	103791	83.0	21284	17.0	125075
1986	107064	80.0	26766	20.0	133830
1987	147965	80.3	36372	19.7	184337
1988	173599	75.6	55907	24.4	229506
1989	214566	78.3	59507	21.7	274073
1990	243269	80.9	57541	19.1	300810
1991	179379	81.4	40858	18.6	220237

Kaynak: Ulaştırma Bayındırlık ve Turizm Bakanlığı
KKTC Başbakanlık, DPÖ

IV. BÖLÜM

MERKEZ BANKASININ 30.9.1991 İTİBARIYLA 9 AYLIK HESAPLARI

Tablo 30

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASININ
30.9.1991 TARİHLİ BİLANÇOSU

Milyon ₺

Aktif	1991 Eylül	1990 Aralık	Pasif	1991 Eylül	1990 Aralık
Döner Değerler (1)	481.619.4	279.986.7	Hazine Cari Hesabı (5)	63.174.5	52.610.9
Krediler (2)	52.464.1	48.586.3	Mevduat (6)	174.469.1	103.859.7
Bina ve Teçhizat (3)	821.5	775.9	Mevduat Munzam Kar. (7)	177.653.7	116.702.6
Diğer Aktifler (4)	16.072.8	3.379.6	Fonlar (8)	21.753.0	12.580.4
			Diğer Pasifler (9)	40.753.0	958.8
			Öz Kaynaklar (10)	73.174.5	46.016.1
	550.977.8	332.728.5		550.977.8	332.728.5

Tablo 31

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ MERKEZ BANKASI'NIN
1.1.1991-30.9.1991 DÖNEMİ KAR VE ZARAR HESABI

GİDER	1991		1990		
	1.1.91-30.9.91	1.1.90-31.12.90	1.1.91-30.9.91	1.1.90-31.12.90	
Personel Giderleri (11)	1.518.1	1.473.2	Alınan Faizler (14)	56.254.7	48.828.2
İdari Giderler (12)	2.809.3	8.777.8	Alınan Komisyonlar (15)	1.169.8	1.076.7
Verilen Faizler (13)	25.452.2	22.548.4	Kambiyo İşleri Gelirleri	654.7	733.5
Vergi Resim ve Harçlar ile Sosyal Kültürel ve Resmi Kuruluşlara yardımlar	0.7	120.1	Sair Gelirler	60.5	116.6
Verilen Komisyonlar	428.7	287.3			
Amortismanlar	37.9	46.7			
Faiz Farkı Fonu	3.000.0	4.000.0			
Kasadaki İl Efektif Sigortası	-	2.000.0			
Sair Giderler	49.5	114.5			
Kâr	24.843.3	11.387.0			
	58.139.7	50.755.0		58.139.7	50.755.0

HESAPLAR HAKKINDA AÇIKLAMALAR

	1991 <u>Eylül</u>	Milyon ₺ 1990 <u>Aralık</u>
(1) DÖNER DEĞERLER		
Kasa	31.728.7	14.984.6
Yoldaki Paralar	1.2	-
Altın Kasası	536.4	536.4
Efektif Deposu	37.024.7	24.064.8
(Dolar Karşılıkları 31.12.90 da 8.220.135 30.9.1991 de 7.857.364 ABD Dolarıdır)		
Hariçteki Bankalar (₺)	89.893.6	30.995.9
Hariçteki Bankalar (Yabancı Para)	322.434.8	209.405.0
(Dolar Karşılıkları 31.12.90 da 71.539.313 30.9.1991 de 68.333.989 ABD Dolarıdır)		
	<u>481.619.4</u>	<u>279.986.7</u>
(2) KREDİLER		
Hazineye Kısa Vadeli Avans	25.000.0	25.000.0
Hazine Kefaletini Haiz Bonolar Üzerine Avans	13.219.8	12.919.8
İhracat Senetleri Üzerine Avans	1.187.5	156.4
Küçük Sanat Erbabı Senetleri Üzerine Avans	3.317.5	3.329.6
Ticaret Senetleri Üzerine Avans	300.0	300.0
Sanayi Senetleri Üzerine Avans	4.129.5	1.329.0
Tarım Senetleri Üzerine Avans	244.6	424.7
Turizm Senetleri Üzerine Avans	5.065.2	5.126.8
	<u>52.464.1</u>	<u>48.586.3</u>
(3) BİNA VE TEÇHİZAT		
Teçhizat	279.1	233.5
Eksi: Amortisman	73.0	73.0
	206.1	160.5
Bina	679.0	679.0
Eksi: Amortisman	63.6	63.6
	615.4	615.4
	<u>821.5</u>	<u>775.9</u>
(4) DİĞER AKTİFLER		
Muvakkat Borçlular	16.012.6	3.350.4
Kırtasiye ve Matbuâ Deposu	60.2	29.2
	<u>16.072.8</u>	<u>3.379.6</u>

	<u>1991</u> <u>Eylül</u>	<u>1990</u> <u>Aralık</u>
(5) HAZİNE CARİ HESABI		
Türk Parası		
Yabancı Parası	60.817.5	52.610.9
	<u>2.357.0</u>	-
	<u>63.174.5</u>	<u>52.610.9</u>
(6) MEVDUATLAR		
Türk Parası	57.542.6	45.448.3
Yabancı Parası	<u>116.926.5</u>	<u>58.411.4</u>
	<u>174.469.1</u>	<u>103.859.7</u>
(7) MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI		
Bankalar arası mevduat hariç, tüm Bankaların TL mevduatlarının %15'i ile döviz tevdiat ve mev- duatlarının %20'sinin Merkez Bankasına yatırılaca- ğı hakkında 35/1987 sayılı Yasanın 24. maddesi uyarınca yatırılan miktarları gösterir.		
	<u>177.653.7</u>	<u>116.702.6</u>
(8) FONLAR		
Faiz Farkı Fonu	17.710.3	12.352.8
Turizm Geliştirme ve Tanıtma Fonu	982.5	227.6
Turizm Kredileri Erteleme Destekleme Fonu	2.495.6	-
Tasarruuf Mevduatı Sigorta Fonu		
Türk Parası	306.2	-
Yabancı Parası	<u>258.4</u>	-
	<u>21.753.0</u>	<u>12.580.4</u>
(9) DİĞER PASİFLER		
Muvakkat Alacaklılar TL ve Kby. ile Alacaklı Transüuar Hesabını gösterir		
	<u>40.753.0</u>	<u>958.8</u>
(10) ÖZ KAYNAKLAR		
Sermaye		2.000.0
İhtiyatlar		23.879.2
Sigorta		18.280.2
KKTC Merkez Bankası Fonları		<u>1.856.7</u>
	46.016.1	<u>46.016.1</u>
1.1.91 - 30.9.91 devresi kârı	24.843.3	
Sigorta	2.502.9	
KKTC Merkez Bankası Fonları	<u>(187.8)</u>	
	<u>73.174.5</u>	

	1991 <u>1.1.91-30.9.91</u>	1990 <u>1.1.90-31.12.90</u>
(11) PERSONEL GİDERLERİ		
Yönetim Kurulu Maaşları	141.8	129.7
Personel -		
Maaşlar (Asli maaş + Mem. Öd. + H.P.)	1.279.9	1.102.4
Emekli Sandığı	63.7	150.0
Diğer	32.7	91.1
	<u>1.376.3</u>	<u>1.343.5</u>
	<u>1.518.1</u>	<u>1.473.2</u>
(12) İDARİ GİDERLER		
Sigorta	2.510.9	8.507.7
Kıymet Yollama Giderleri	210.3	162.7
Kırtasiye, Matbua	18.8	17.4
Telex, Telefon	12.0	17.0
Diğer	57.3	73.0
	<u>2.809.3</u>	<u>8.777.8</u>
(13) VERİLEN FAİZLER		
Banka Mevduatları	8.954.4	8.970.1
Mevduat Munzam Karşılıkları	11.629.4	10.744.4
Döviz Hesapları	4.868.4	2.833.9
	<u>25.452.2</u>	<u>22.548.4</u>
(14) ALINAN FAİZLER		
Dış Muhabirler	46.639.0	38.804.7
Yerel Faizler	<u>9.615.7</u>	<u>10.023.5</u>
	<u>56.254.7</u>	<u>48.828.2</u>
(15) ALINAN KOMİSYONLAR		
Yabancı Para	577.1	418.7
Türk Lirası	592.7	658.0
	<u>1.169.8</u>	<u>1.076.7</u>

V. BÖLÜM

BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

BANKACILIK İSTATİSTİKLERİ

Müteakip sayfalardaki tablolar aşağıda listesi verilen bankaların verilerinden derlenmiştir.

K.K.T.C. Merkez Bankası

T.C. Ziraat Bankası

Türk Bankası Ltd.

Türkiye İş Bankası A.Ş.

K.T. Kooperatif Merkez Bankası Ltd.

K. Kredi Bankası Ltd.

Türkiye Halk Bankası A.Ş.

K. Vakıflar Bankası Ltd.

K. Ticaret Bankası Ltd.

K. Endüstri Bankası Ltd.

Asbank Ltd. (Haziran 1986 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır)

Akdeniz Garanti Bankası Ltd. (Mart 1989 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır)

K. İktisat Bankası Ltd. (Aralık 1990 tarihinden itibaren faaliyete başlamıştır).

Tablo: 32

BANKALARIN AKTİF ÖZETLERİ

Milyon ₺

Tarih	Kasa	Merkez Bankası Bakiyesi	Dahili Bankalar Bakiyesi	Harici Bankalar Bakiyesi	Yatırımlar	İskonto Senetleri	Avans ve Krediler	Diğer Aktifler	Aktifler Toplamı
<u>1984</u>									
Aralık	1.032.2	4.462.5	3.469.5	15.631.9	85.8	736.1	36.305.9	24.955.9	86.679.8
<u>1985</u>									
Aralık	1.539.8	5.275.5	4.776.4	19.730.3	90.3	2.122.2	56.884.3	24.537.5	115.006.8
<u>1986</u>									
Aralık	2.377.5	13.994.7	2.735.2	35.944.5	193.4	4.217.3	41.903.0	28.655.1	130.020.7
<u>1987</u>									
Aralık	4.968.5	31.081.1	4.587.3	67.468.6	881.2	3.821.8	48.909.6	57.978.5	219.696.6
<u>1988</u>									
Aralık	8.824.7	72.046.7	3.070.3	132.361.5	1.042.8	6.058.8	86.552.1	113.310.2	423.337.1
<u>1989</u>									
Aralık	11.836.1	117.790.5	4.831.6	203.266.7	1.805.5	8.414.1	189.661.3	220.942.4	758.548.2
<u>1990</u>									
Aralık	17.081.1	174.170.9	5.166.1	265.688.8	3.144.2	13.894.7	395.309.9	372.563.3	1.247.019.0
<u>1991</u>									
Temmuz	21.115.5	231.440.3	4.497.3	389.855.4	1.468.2	11.103.1	473.757.3	651.908.6	1.785.145.7
Ağustos	19.408.6	244.321.0	4.465.7	415.380.6	3.700.5	12.103.4	469.943.9	681.123.9	1.850.447.6
Eylül	45.259.3	265.013.1	4.973.9	525.321.5	5.513.4	12.394.2	514.021.8	568.904.8	1.941.402.0
Ekim	71.283.0	258.453.1	9.820.2	545.124.4	6.749.0	13.125.2	510.072.6	595.743.9	2.010.371.4
Kasım	55.390.7	278.343.4	10.662.9	556.424.2	7.157.7	12.836.6	519.429.2	614.787.3	2.055.032.0

- Not: 1) Yukardaki Tabloya KKTC Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.
2) KKTC'ye TC Ziraat Bankası'nın dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel Banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir. Ocak 1989'dan itibaren ise söz konusu kısıtlı ihraç işleminin uygulanması mümkün görülmediğinden TC Ziraat Bankası rakamları tümüyle liste dışı bırakılmıştır.

Tablo: 33

BANKALARIN PASIF ÖZETLERİ

Milyon TL

Tarih	Sermaye ve İhtiyatlar	İlk Talep	Küçük Tasarruf	Vadeli Mevduat	Merkez Bankasına Borçlar	Dahili Bankalar Alacak Bakiyesi	Ödenecek Senetler	Diğer Pasifler	Pasifler Toplamı
1984 Aralık	5.515.6	7.975.3	3.426.1	9.550.3	6.3	3.088.4	110.9	57.006.9	86.679.8
1985 Aralık	8.289.7	9.269.7	2.160.4	16.251.9	251.7	1.018.5	93.1	77.671.8	115.006.8
<u>M E V D U A T</u>									
1986 Aralık	10.950.8		65.280.7		1.116.1	2.231.3	32.9	50.408.9	130.020.7
1987 Aralık	17.745.3		139.438.5		1.265.4	3.687.2	807.4	56.752.8	219.696.6
1988 Aralık	34.099.7		256.764.0		2.748.2	4.428.6	338.8	124.957.8	423.337.1
1989 Aralık	62.788.5		449.986.8		6.729.8	7.093.0	3.600.3	228.349.8	758.548.2
1990 Aralık	108.741.0		684.109.0		19.848.3	12.754.8	4.566.5	416.999.4	1.247.019.0
1991 Temmuz	147.725.4		915.752.9		24.864.8	9.786.8	707.4	686.308.4	1.785.145.7
Ağustos	147.686.2		965.217.3		27.974.3	10.638.7	1.384.5	697.546.6	1.850.447.6
Eylül	164.059.8		1.082.909.8		26.138.0	10.587.7	2.863.8	654.842.9	1.941.402.0
Ekim	176.058.5		1.130.565.3		26.976.2	11.635.7	6.727.3	658.408.4	2.010.371.4
Kasım	183.115.2		1.180.281.5		27.153.2	12.612.2	8.511.4	643.358.5	2.055.032.0

- Not: 1) Yukarıdaki tabloya KKTC Merkez Bankası rakamları dahil edilmemiştir.
2) KKTC'ye TC Ziraat Bankası'nın dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir. Ocak 1989'dan itibaren ise söz konusu kırsal ihraç işleminin uygulanması mümkün görülmediğinden TC Ziraat Bankası rakamları tümüyle liste dışı bırakılmıştır.

Tablo: 34 İSKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL DAĞILIMI

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocak- cılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşıma- cılığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	Milyon TL	
										İskonto Senet- leri	Toplam
1984											
Aralık	26.169.1	3.434.9	4.5	470.7	137.9	4.285.7	660.6	95.7	2.047.6	617.3	37.924.0
1985											
Aralık	46.761.2	5.274.2	2.5	801.4	172.6	6.258.0	676.4	122.7	3.448.7	1.882.9	65.400.6
1986											
Aralık	11.107.4	6.670.5	36.4	1.971.1	250.6	14.516.3	1.011.5	185.4	4.032.2	4.217.3	43.998.7
1987											
Aralık	11.354.6	9.306.8	-	2.601.1	274.1	27.984.1	2.103.2	589.2	7.951.5	3.821.8	65.986.4
1988											
Aralık	11.263.8	16.251.3	-	3.695.2	446.6	43.425.3	2.877.4	1.751.7	12.784.1	6.058.8	98.354.2
1989											
Aralık	12.950.8	28.126.5	-	9.326.8	2.384.2	90.785.8	10.034.2	9.195.2	25.750.2	8.414.0	196.967.7
1990											
Aralık	37.919.8	55.783.8	-	17.549.8	22.490.9	220.840.3	13.762.9	20.582.0	56.100.8	13.894.7	458.925.0
1991											
Temmuz	38.319.8	50.327.8	-	34.026.9	28.511.3	235.444.0	24.963.9	41.635.1	64.848.2	11.103.1	529.180.1
Ağustos	38.219.8	47.858.9	-	38.222.8	29.259.2	230.826.1	21.723.3	49.199.8	61.368.4	20.207.8	536.886.1
Eylül	78.717.2	19.859.9	-	36.450.2	21.172.2	263.093.8	22.084.3	49.715.2	69.294.5	12.394.2	572.781.5
Ekim	72.891.9	19.758.5	-	33.605.6	20.314.6	272.905.2	19.893.6	48.617.9	68.934.8	13.125.2	570.047.3
Kasım	68.475.0	32.809.2	-	35.568.7	20.072.3	293.293.9	13.578.7	45.946.3	57.053.6	12.836.6	579.634.3

Not: KKTC'ye TC Ziraat Bankası'nca dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı yerel banka plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası bilançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo: 35

ISKONTO SENETLERİ VE BANKALAR PLASMANLARININ SEKTÖREL YÜZDE (%) DAĞILIMI

Tarih	Kamu Kurum ve Kuruluşları	Tarım	Taşocakçılığı	İmalât Sanayii	Yük Taşımacılığı	Yurt içi ve Yurt dışı Ticaret	Bina ve İnşaat	Turizm	Şahsi ve Mesleki Borçlar	İskonto Senetleri	Toplam
1984 Aralık	69.00	9.06	0.01	1.24	0.37	11.30	1.74	0.25	5.40	1.63	100.0
1985 Aralık	71.50	8.07	-	1.23	0.26	9.57	1.03	0.19	5.27	2.88	100.0
1986 Aralık	25.25	15.16	0.08	4.48	0.57	32.99	2.30	0.42	9.16	9.59	100.0
1987 Aralık	17.21	14.10	-	3.94	0.42	42.41	3.19	0.89	12.05	5.79	100.0
1988 Aralık	11.45	16.52	-	3.76	0.45	44.15	2.93	1.78	12.80	6.16	100.0
1989 Aralık	6.58	14.28	-	4.74	1.21	46.09	5.09	4.67	13.07	4.27	100.0
1990 Aralık	8.26	12.16	-	3.82	4.90	48.12	3.00	4.49	12.22	3.03	100.0
1991 Temmuz	7.24	9.51	-	6.43	5.39	44.49	4.72	7.87	12.25	2.10	100.0
Ağustos	7.12	8.91	-	7.12	5.45	43.00	4.05	9.16	11.43	3.76	100.0
Eylül	13.74	3.47	-	6.36	3.70	45.93	3.86	8.68	12.10	2.16	100.0
Ekim	12.79	3.47	-	5.90	3.56	47.87	3.49	8.53	12.09	2.30	100.0
Kasım	11.81	5.66	-	6.14	3.46	50.60	2.34	7.93	9.84	2.22	100.0

Not: KKTC'ye TC Ziraat Bankası'na dış kaynak niteliğinde ve kamu kredisi şeklinde sağlanan toplam kredi miktarı, yerel banka Plasmanlarının daha iyi değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla, Aralık 1986'dan itibaren bu liste amaçları için TC Ziraat Bankası B'lançosundan ihraç edilmiştir.

Tablo: 36

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ NİTELİĞİNE GÖRE ANALİZİ

Tarih	Resmi Mevduat	Ticari Mevduat	Tasarruf Mevduatı	Diğer Mevduat	Toplam Mevduat
<u>1984</u>					
Aralık	12.202.6	1.866.7	12.379.5	-	26.448.8
<u>1985</u>					
Aralık	21.815.4	3.023.6	16.079.2	-	40.918.2
<u>1986</u>					
Aralık	27.565.7	8.169.3	26.936.3	-	62.671.3
<u>1987</u>					
Aralık	49.057.3	9.812.0	52.580.8	-	111.450.1
<u>1988</u>					
Aralık	73.369.4	16.044.4	81.564.3	-	170.978.1
<u>1989</u>					
Aralık	98.851.6	30.190.5	215.758.9	-	344.801.0
<u>1990</u>					
Aralık	140.010.5	25.524.3	383.466.5	-	549.001.3
<u>1991</u>					
Temmuz	174.712.5	31.026.7	496.672.7	-	702.411.9
Ağustos	174.833.8	27.438.5	506.002.4	-	722.179.8
Eylül	181.571.2	32.940.4	573.784.9	13.905.1	804.200.3
Ekim	175.949.9	35.134.2	583.253.1	15.903.8	813.043.9
Kasım	197.612.6	28.435.2	597.647.7	18.706.7	843.256.8
				19.561.3	

Tablo : 37

BANKALAR TÜRK PARASI MEVDUATLARININ VADELERİNE GÖRE ANALİZİ

Milyon ₺

Tarih	Vadesiz Mevduat	İhbarlı Mevduat	Vadeli Mevduat				Toplam Mevduat
<u>1984</u> Aralık	16.774.5	168.7			9.505.6		26.448.8
<u>1985</u> Aralık	24.666.3	9.2			16.242.7		40.918.2
			Vadeli Mevduat				
			1 ay vadeli mevduat	3 ay vadeli mevduat	6 ay vadeli mevduat	1 yıl vadeli mevduat	
<u>1986</u> Aralık	37.135.5	-		2.430.2	1.270.1	21.825.5	62.671.3
<u>1987</u> Aralık	55.372.9	1.895.3		6.687.6	3.464.0	44.030.3	111.450.1
<u>1988</u> Aralık	77.742.9	30.8		15.623.5	5.903.2	71.677.7	170.978.1
<u>1989</u> Aralık	111.195.9	-		34.798.9	15.111.2	183.695.0	344.801.0
<u>1990</u> Aralık	132.262.0	-		53.825.4	20.288.7	342.625.2	549.001.3
<u>1991</u> Temmuz	150.992.9	6.566.0		112.577.2	27.916.2	404.359.6	702.411.9
Ağustos	145.091.0	15.014.8		132.769.2	25.513.9	403.790.9	722.179.8
Eylül	151.201.3	26.592.7		149.424.9	26.825.9	450.155.5	804.200.3
Ekim	144.832.4	27.072.8		163.748.8	27.650.9	449.739.0	813.043.9
Kasım	150.316.1	27.562.5		196.101.0	27.693.7	441.583.5	843.256.8

VI. BÖLÜM

BANKACILIK KESİMİNİN ÖZEL İLGI DUYACAĞI MEVZUAT

- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Tüzüğü
- KKTC Merkez Bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü
- Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü

TASARRUF MEVDUATI SİGORTA FONU YASASI
(74/1991 Sayılı Yasa)

Madde 10 Altında Yapılan Tüzük

A.E.448 R.G. 9.9.1991
A.E.524. R.G.22.10.1991

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Tüzüğü

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasasının 10. maddesinin kendisine verdiği yetkiye dayanarak Maliye İşleriyle görevli Ekonomi ve Maliye Bakanlığınca hazırlanan aşağıdaki Tüzüğü onaylayarak yürürlüğe konmasına karar verir.

Kısa İsim

1. Bu Tüzük, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Tüzüğü olarak isimlendirilir.

Tesfir

Fasıl 113

28/1974

7/1977

30/1983

28/1987

65/1989

56/1991

2. Bu Tüzükde metin başka türlü gerektirmedikçe;
"Acze Düşme", Bir bankanın, Şirketler Yasasının 212'nci maddesi uyarınca borçlarını ödeyememe durumuna düşmesi hallerini anlatır.
"Bakanlar Kurulu", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunu anlatır.
"Bakanlık", Maliye İşleri ile Görevli Bakanlığı anlatır.
"Banka veya Bankalar", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyet gösteren bankalar ile şubelerini anlatır.
"Fon", Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasasının 4'üncü maddesi ile oluşturulan Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunu anlatır.
"Merkez Bankası", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasını anlatır.
"Tasarruf Mevduatı", Gerçek kişiler tarafından bu ad altında açtırılan ve ticari işlemlere konu olmayan Türk Lirası ve dövizli tevdiat ve mevduatı anlatır.
"Yasa" Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasasını anlatır.

74/1991

Ödemelerin
Yapılış Biçimi

3. Ödemeler için Fon'da gerekli birikimin sağlanması amacıyla, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Yasası'nın Yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak ilk 2 yılda Yasa'nın 9. maddesinde gösterilen miktarların yüzde 50'si, ikinci 2 yılda yüzde 80'i, üçüncü 2 yılda tamamı ödenir.

Fon
Mevcutları

4. Fon kaynaklarının zenginleştirilmesi amacıyla, bankalarca Merkez Bankasına yatırılan primler Merkez Bankasınca en fazla geliri elde edecek şekilde işletilir.

Beyanname
Verme Tarihleri

5. Beyanname verme işlemleri üçer aylık dönemlerle ve 31 Mart, 30 Haziran, 30 Eylül ve 31 Aralık tarihleri esas alınmak suretiyle yapılır.

Ödenecek
Primlerin
Toplam Tutarı

6. Bu Tüzüğün 5'inci maddesinde belirtilen devreler sonunda Yasanın 7'inci maddesinin (1)'inci fıkrasının (C) bendine uygun olarak ödenecek %01 (binde bir) ile %005 (binde yarım) prim tutarları, ban-

kaların yıl sonu bilançolarında gösterilen tasarruf mevduatının (Yasanın 7 (1) (A) ve (B) maddelerine uygun olarak ödenmesi gereken) %04 (binde dört) ve %02 (binde iki) primleri tutarları toplamını geçemez.

Müracaat

7. Bu Yasa kapsamına girmek isteyen sorumluluğu sınırlı Kooperatif Kredi Şirketleri, Yasanın yayımı tarihinden itibaren en geç 4 ay içinde yazılı olarak müracaat ederek beyannamelerini Merkez Bankasına vermek zorundadırlar. Fon kapsamına giren herhangi bir Kooperatif Kredi Şirketi, tasfiyeye gitmedikçe bu tercihini değiştiremez.

Bu Tüzükle belirtilen sürenin bitiminden sonra yapılacak müracaatlar kabul edilmez.

Geçici Madde

1. Bankalar, ilk beyannamelerini, 2 Temmuz, 1991 tarihinde mevcut Türk Lirası ve Dövizli Tasarruf Mevduatlarını dikkate alarak Merkez Bankasına bildirirler ve prim ödemelerini en geç 25 Ekim 1991 tarihine kadar yaparlar.

Yürürlüğe Giriş

8. Bu Tüzük, Resmî Gazetede yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MERKEZ BANKASI YASASI
(35/1987 Sayılı Yasa)

Madde 23 ve 53 Tahtında Yapılan Tüzük

A.E. 454 R.G. 13.10.88
A.E. 260 R.G. 15.06.89
A.E. 502 R.G. 13.11.89
A.E. 274 R.G. 23.05.91
A.E. 286 R.G. 24.05.91
A.E. 525 R.G. 22.10.91

KKTC Merkez bankası Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yönetim Kurulu,
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Yasası'nın 23. ve 53.
maddeleri uyarınca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar kuru-
lunca tasvip olunan aşağıdaki Tüzüğü yapar:

Kısa İsim

1. Bu Tüzük "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
Faiz Farkı Fonu Oluşturulması Tüzüğü" olarak isimlendirilir.

Tesfir

2. Bu Tüzükte metin başka türlü gerektirmedikçe:
"Bakanlar Kurulu" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Ku-
rulunu anlatır.

"Banka" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasını

"Bankalar" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bankalar Yasası al-
tında faaliyet gösteren bankaları anlatır.

"Devlet" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini anlatır.

"Fon" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası Faiz Farkı
Fonunu anlatır.

"Kooperatif Bankaları" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Koopera-
tifler yasası altında kurulmuş ve mevduat kabulü ile kredi işlemi yapan
Bankaları anlatır.

"Yan Kuruluşlar" Bankaların bir iştiraki olarak kurulmuş ve kredi
işlemi yapan Kuruluşları anlatır.

"Yasa" 35/1987 sayılı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez
Bankası Yasasını anlatır.

"Yönetim Kurulu" Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası
Yönetim Kurulunu anlatır.

Fon Tesisi

3. Banka bünyesinde Faiz Farkı Fonu adında bir fon tesis edilir.

Amaç

4. Fonun amacı Devletçe teşviki öngörülen kontrollü tarım (ayni),
tarım (nakdi) ve limiti içinde kalmak koşulu ile Küçük Esnaf ve Sanat-
karlar ile Sanayici ve İhracatçılara ve Turizm sektörüne kontrollü faiz
uygulanmasını sağlamaktır.

Faiz İadesi
Oranları

5. Faiz İadesi Oranları kredi türleri itibarıyla aşağıdaki şekilde saptanmıştır:

-----	Tarım (Ayni)	%31
-----	Tarım (Nakdi)	
	a) Miktarı azami 1 milyon TL'ye kadar olanlar	%16
	b) Miktarı 1 milyon TL'nin üzerinde olanlar	% 7
-----	Küçük Esnaf ve Sanatkar Kredisi (Miktarı 7 milyon TL'ye kadar) (İlk iş yeri açacak yeni üniversite, yüksek okul mezunlarına 15 Milyon TL'ye kadar)	%26
-----	Turizm Kredileri (Devlet Planlama Örgütü ve Turizm Bakanlığının onaylayacağı Projelere)	%31
-----	Sanayici, İhracatçı	%17

Reeskont
İşleri
Yasağı

6. Bankalar, Merkez Bankası reeskont kaynağından kullandıkları krediler için faiz farkı isteminde bulunamayacakları gibi faiz farkından yararlandıkları krediler için de reeskont kredisi talebinde bulunamazlar.

Fonun
Kaynakları

7. Fonun Kaynakları:

- Devlet Bütçesine bu amaçla konulacak ödenek,
- Banka nezdindeki hazine fonları faizlerine karşılık olarak Banka bütçesinden ayrılacak belirli bir ödenek,
- Bankalar ve yan kuruluşları ile Kooperatif Bankaları ve Mevcut Yasalar altında kredi vermekle yetkili kılınmış müesseselerin verecekleri her türlü nakdi krediler (Kontrollü Krediler hariç) üzerinden uygulanacak geçerli faiz oranı içinde 3 puan faiz farkının tahsil edilerek Banka nezdinde açılan Faiz Farkı Fonu'na yatırılan miktarlar,
- Faiz Farklarını zamanında yatırmayanlara veya eksik yatıranlara uygulanacak aylık yüzde 8 cezai faiz,
- Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından yapılacak katkılardan oluşur.

Bu maddenin (c) fıkası gereğince Bankalar ve yan kuruluşları ile Kooperatif Bankaları ve mevcut yasalar altında kredi vermekle yetkili kılınmış müesseselerce tahakkuk ettirilen 3 puanlık faiz farkları, tahakkuku izleyen ayın 15'ine kadar Fon'a ödenir.

Bu madde amaçları bakımından tahsil ve Fon'a yatırma yükümlülüğü, kredi veren bankalar ve Müesseselere ait olup, tahsil edilmeyen miktarların ilgili Bankalar ve Müesseseler tarafından yatırılması zorunluğudur.

Banka aynı kaynaktan verilen kredilerde mükerrer fon kesintilerini önlemeye yönelik önlemler almaya yetkilidir.

Mükellefiyet
Sınırı

8. Kontrollü Faiz uygulaması fon kaynakları ile sınırlıdır. Mevcut kaynakları aşan mükellefiyetlere girilemez.

Esas ve
Şartlar

9. Fon, bu Tüzükteki esas ve şartlar ile Banka talimatlarına uygun olarak çalışır.

Sorumluluk
ve Müeyyideler

10. Krediyi veren bankalar veya kuruluşlar kontrollü, faiz uygulamasında bu Tüzük ve Banka tarafından çıkarılacak talimatlara uymakla yükümlüdürler. Aksine hareket eden bankalar ve kuruluşlardan ödenen faiz farkı derhal tahsil olunur ve müteakip faiz farkı ve reeskont talepleri kabul edilmez.

Talimatlar

11. Banka, bu Tüzükteki esas ve şartlar dahilinde uygulamaya müteallik talimatlar çıkarmaya yetkilidir.

Geçici Madde
A.E. 525
22.10.1991

1. İlk uygulamada banka birikmiş faiz farklarının taksitle ödenmesini onaylayabilir. Bu gibi hallerde cezai faiz istenmeyecektir.

Yürürlüğe
Giriş

12. Bu Tüzük Resmi gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

PARA VE KAMBIYO İŞLERİ YASASI
(38/1982 VE 22/1987 Sayılı Yasalar)

Madde 3,5,6,7,10,14,17,21,25,27,30,31 ve 51
Altında Yapılan Tüzük

A.E. 603 R.G. 2.11.87
A.E. 453 R.G. 13.10.88
A.E. 528 R.G. 12.12.88
A.E. 483 R.G. 3.11.89
A.E. 539 R.G. 25.10.91
A.E. 639 R.G. 20.12.91

Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu, Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 3, 5, 6, 7, 10, 14, 17, 21, 25, 27, 30, 31, ve 51. maddelerinin kendisine vermiş olduğu yetkiye dayanarak aşağıdaki Tüzüğü yapar.

Kısa İsim 1. Bu Tüzük, Para ve Kambiyo İşleri Tüzüğü olarak isimlendirilir.

I. Kısım

BAŞLANGIÇ HÜKÜMLERİ

Tefsir Bu Tüzükte metin başka türlü gerektirmedikçe "Aval", Bankanın müşteri lehine ciranta veya avalist olarak ticari senetlere imza koyması veya kefil olması dolayısıyla meydana gelen hukuki ilişkiyi anlatır.

"Bakanlar Kurulu", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunu anlatır.

"Bakanlık", Maliye İşleriyle görevli Bakanlığı anlatır.

"Bankalar Kur Hesabı", Döviz Devlet Kur Hesabı dışında karşılanmak suretiyle yapılan ve/veya yapılacak ithalat ve/veya görünmeyen muamele ödemesini anlatır.

"Bedelsiz İthalât", Memleketten döviz transferi yapılmaksızın yapılan ithalâtı anlatır.

"Bedelsiz İhracat", Memlekete döviz transferi yapılmaksızın yapılan ihracatı anlatır.

"Devlet Döviz Pozisyonu", İhracat ve görünmeyen muameleler nedeniyle ülkeye getirilmesi zorunlu olup, yetkili bankalarda bozdurulup kullanımı Devlet emrine geçen dövizleri anlatır.

"Devlet Kur Hesabı", Döviz Devlet Döviz Pozisyonundan karşılanmak suretiyle yapılan ve/veya yapılacak ithalat ve/veya görünmeyen muamele ödemesini anlatır.

"Getirilmesi Zorunlu Olmayan Döviz", Mal ve/veya hizmet ihracı karşılığı olarak ülkeye getirilmesi zorunlu olan dövizler dışında kalan dövizleri anlatır.

"Görünmeyen Muamele", İthalât ve İhracat gibi mal hareketini doğuran işlemleri ile sermaye hareketleri dışında kalan ancak bu konulara dolaylı olarak bağlı bulunan sosyal, ekonomik ve kişisel ilişkilerin değişik aşamasını içine alan işlemleri ve ödemeleri kapsamaktadır.

"İthalât", Herhangi bir malın hava, kara ve deniz yoluyla Cumhuriyet sınırları dışından Cumhuriyet sınırları dahiline getirilmesini ve malın gümrükten geçirilmesini anlatır.

"Liberasyon", Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıktan ithal izni alınmadan ihracatçı lehine yapılan ödeme karşılığı ithalâtı anlatır.

"Tahsisli İthal Malları", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin Ticaret ve/veya Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkları tarafından döviz tahsisi yapılmak suretiyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ithal edilen malları anlatır.

"Yetkili Bankalar", Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan ve ithalat, ihracat işlemleri yapmaya, döviz almaya, döviz bulundurmaya, döviz satmaya, döviz satışına mesnet teşkil eden turistlere mahsus döviz alım bordroları ve/veya makbuz tanzim etmeye Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça yetkili kılınan Bankaları anlatır.

"Yetkili Müesseseler", Para ve Kambiyo Yasası kuralları uyarınca döviz alıp satmaya ve bulundurmaya yetkili kılınan müesseseleri anlatır.

II. Kısım

KULLANILACAK DÖVİZ CİNSLERİ, DÖVİZLERİ TRANSFER, DÖVİZ KURLARININ SAPTANMASI, YETKİLİ MÜESSESELER, DÖVİZ HESAPLARI, DÖVİZ KREDİSİ TEMİNİ

3. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde,

- (1) İhracat ve görünmeyen muameleler karşılığı getirilecek dövizler ile ithalât bedelleri ve görünmeyen muamelelerin ödenmesinde kullanılacak döviz cinsleri aşağıdadır.

ABD doları
Avustralya Doları
Avusturya Şilini
Batı Alman Markı
Belçika Frangı
Danimarka Kronu
Fin Markkası
Fransız Frangı
Hollanda Florini
İsveç Kronu
İsviçre Frangı
İtalyan Lireti
Japon Yeni
Kanada Doları
Kuveyt Dinarı
Norveç Kronu
Sterlin
Suudi Arap Riyali
Kıbrıs Lirası

- (2) Turistik amaçlı ve yalnız efektif olarak alınıp-satılabilecek döviz cinsleri:

Yunan Drahmisi
Portekiz Esküdosu
Irak Dinarı
İran Riyali
İrlanda Lirası
İspanyol Pezetası
Yeni İsrail Şekli
Lübnan Lirası

Lüksemburg Frangı
Meksika Pezосу
Suriye Lirası
Ürdün Dinarı
Yugoslav Dinarı

(3) İthalât ve görünmeyen muameleler karşılığı yapılacak ödemeler, Bankacılık teammülerine göre ve alıcı ile satıcı arasındaki anlaşmalara uygun olarak Türkiye dışındaki ülkelere de Türk Lirası ile de yapılabilir.

Döviz Tasarrufu
Döviz ve Türk
Lirası Transferi
ve Muhasebeleş-
tirme

4. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Türk Lirası, döviz ve her türlü efektif paranın ithali serbest olup, hiçbir kayda tabi tutulamaz ve menşei araştırılmaz.

(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki kişilerin beraberlerinde döviz bulundurması serbesttir. Bu kişiler söz konusu dövizlerini bankalarda açacakları döviz hesaplarında tutabilecekleri gibi bu hesaplarındaki dövizleri efektif olarak kullanmak dahil serbestçe tasarruf edebilirler. Herhangi bir merciin iznine gerek olmaksızın ve yetkili bankalar kanalıyla yapılması koşuluyla Türk Lirası ve dövizin yurt dışına transferi serbesttir.

Bu madde gereğince yetkili bankalarca yapılacak transferler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirilir. Bildirime ilişkin usul ve esaslar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca belirlenir. Bankalar herhangi bir andaki toplam taahhütlerinden fazlasını muhabir Banka hesaplarında tutamazlar.

(3) Yolcular beraberlerinde azami 3.000 -ABD Doları karşılığı Türk Lirası ve 5.000 -ABD Doları veya muadili dövizini nakit olarak yurt dışına serbestçe çıkarabilirler.

(4) Bankalar, özkaynaklarını ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde topladıkları mevduatları yurt dışına plase edemezler. Bu kredileri alan bakımından kredinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde kullanılması zorunluğ u vardır.

(5) Bankaların nakit transferleri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kanalıyla yapılır. Ancak özel hallerde Banka ve Yetkili Müesseselere nakit transferi için Bakanlıkça izin verilebilir. Özel halin neleri kapsadığı Bakanlıkça çıkarılacak bir genelge ile belirlenir.

(6) Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 17. maddesi gereğince ihracat ve görünmeyen muamelelerden sağlanan dövizler bu Tüzük altında Devletçe döviz tahsisine bağlanan ithalat ve görünmeyen muamelelerde ve kullanım şartlarına uygun olarak kullanılır.

(7) Bankalara intikal eden her türlü dövizlerle ilgili döviz muameleleri arbitraj dahil muhasebeleştirilir. Bu şekilde bankalara intikal eden her türlü döviz, getirilmesi mecburi olmayan ve bankalar tarafından serbest piyasadan satın alınacak dövizler dahil alışlar alış kuru ve satışlar satış kuru üzerinden Türk Lirası ile işleme tabi tutulmak suretiyle muhasebeleştirilir. Ancak bu Tüzüğün 7. maddesi altında açılacak şahıslar Döviz Hesapları ile

Dışticaret (Düzenleme ve Denetim) Tüzüğü gereğince Bankalar kur Hesabına yatan dövizler ise ithalat amaçlı veya görünmeyen muamelelerdeki ödemeler için kullanıldığı takdirde ve/veya zamanda, kullanıldığı günkü alış kuru üzerinden Türk Lirası ile muhasebeleştirilerek banka tarafından satın alınır ve aynı günkü satış kuru üzerinden Türk Lirası ile işleme tabi tutulmak suretiyle muhasebeleştirilir.

Döviz Kurlarının
Saptanması
38/1982
22/1987

5. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde uygulanacak resmi döviz ve efektif alış ve satış kurları, Değiştirilmiş şekliyle Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 7. maddesine istinaden Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca günlük olarak tesbit ve Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle ilân olunur.

Ancak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası \$10.000.- (On bin) ABD Doları üzerindeki miktarlar için uluslararası piyasalarda oluşan fiyatlar üzerinden kur tesbit edip alım ve satım yapabilir.

- (A) Bu şekilde tesbit edilen resmi kurlar her gün mesai saati başlamadan önce Bankalara gönderilir.
(B) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası uygulayacağı kurları, banka binası dışında halkın kolaylıkla görebileceği şekilde teşhir eder.
- (2) Değiştirilmiş şekliyle Para ve Kambiyo İşleri Yasasının 7. maddesine istinaden Bakanlık tarafından yetkilendirilen Bankalar da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca tesbit ve ilân olunan resmi kurlara bağlı olmaksızın kendi işlemlerinde uygulayacağı döviz ve efektif alış ve satış kurlarını günlük olarak serbestçe tesbit edebilirler. Yetkili bankalar bu şekilde tesbit edecekleri ve gün boyu uygulayacakları kurları banka mesai saati başlamazdan önce ve banka binası dışında halkın kolaylıkla görebileceği bir şekilde teşhir etmek zorundadırlar. Bu madde maksatları bakımından "kendi işlemlerinde" ifadesi ihracat ve görünmeyen muamelelerden sağlanan dövizler dışında, Bankalarca diğer döviz alım satımı ve tahsisi ile ilgili işlemleri anlatır. Bankalarca aynı gün içinde başka kur tesbit ve ilânını ve değişik kur uygulaması yapılamaz. Yetkili Bankalarca bu şekilde tesbit edilecek döviz ve efektif alış ve satış kurlarının her gün işleme başlamadan önce Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasına bildirilmesi zorunludur.

- (3) (i) İhracat ve görünmeyen muameleler nedeni ile ülkeye getirilmesi zorunlu dövizler ile,
(ii) İthalat ve görünmeyen muameleler için Devletçe yapılacak Devlet kuru Döviz tahsis ve transferlerde, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca tesbit ve ilân edilen kurlar uygulanır.
- (4) Döviz Alış ve Satışlarında kullanılacak bordroların içerik ve şekline ilişkin esaslar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınca belirlenir ve Yetkili Bankalara bildirilir.

Yetkili
Müesseseler

6. Döviz almaya, döviz bulundurmaya ve döviz satmaya yetkili kılınacak müesseselerin izin alma çalışma usul ve esasları aşağıda belirtilmiştir.
- (1) Döviz almaya, döviz bulundurmaya ve döviz satmaya yetkili kılınacak müesseseler Maliye İşleriyle görevli Bakanlıktan çalışma izni almaları zorunludur. Gerekli izni olmaksızın hiçbir kimse ve/veya müessese döviz alış ve satışını meslek haline getiremez.
 - (2) Yetkili kılınacak müesseselerin asgari 30,000.- ABD Doları karşılığı Türk Lirası ödenmiş nakdi sermaye ile ve Limited Şirket şeklinde kurulmuş olmaları zorunludur.
 - (3) Döviz almak, döviz bulundurmak ve döviz satmak üzere yetki talebinde bulunacak olanlar Bakanlığa başvuruda bulunarak ön izin talep ederler.
 - (4) Ön izin talebinde bulunacak olanlar başvurularına aşağıdaki belge ve bilgileri eklerler;
 - (a) Faaliyet sahasının münhasıran döviz alım-satım ve muhafazası olarak tanzim edileceğini gösterecek Şirket Ana Sözleşmesini;
 - (b) Ortakların Resmi Mercilerden alınan iyi hal belgesi;
 - (c) Sermayenin bir yetkili bankada bloke edildiğini gösteren belge.
 - (5) Bakanlık başvuruyu inceler ve uygun gördüğü takdirde ön izin verir.
 - (6) Bakanlıktan ön izin alanlar Şirketler Mukayyitliği'nce istenecek diğer hususları da yerine getirdikten sonra şirket tescilinin tamamlanmasını müteakip çalışma izni alabilmek için yeniden Bakanlığa başvuruda bulunur.
 - (7) Ön izin alan ve tescilini yaptıran Yetkili Müesseselere aşağıdaki belgeleri sunmaları koşuluyla Bakanlıkça çalışma izni verilebilir.
 - (a) Şirketler Mukayyitliğince onaylanmış Ana Sözleşme ve Tüzük.
 - (b) Kuruluş Belgesi, (M.Ş. 44)
 - (c) Direktörler ve Hissedarlar Belgesi
 - (d) Sermayenin şirket adına geçirildiğini gösteren ilgili banka yazısı.
 - (e) Yetkili murakıp tarafından onaylanmış Açılış Bilançosu.
 - (f) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasından alınan ve Gelir ve Vergi Dairesince onaylanan döviz alım ve satım makbuzları.
 - (g) Gelir ve Vergi Dairesince tutulması istenen defterlerin onaylatıldığını gösteren belgeler.
 - (8) Çalışma izni alan yetkili müesseseler;
 - (a) Yetkili müesseseler işyerlerine döviz alım-satım ve muhafaza işlemleri dışında başka herhangi bir işle iştigal edemezler.
 - (b) İşyerinin tam adresini ve değişiklikleri en geç 30 gün içinde Bakanlığa bildirirler.
 - (c) Yetkili Müesseseler faaliyetlerine son vermeleri halinde durumu en geç 15 gün içinde Bakanlığa bildirmek ve gerekli işlemleri yaptırmak zorundadırlar.

- (d) Yetkili müesseseler uygulayacakları döviz ve efektif alış ve satış kurlarını serbestce tesbit edebilirler.
- (e) İçerik ve şekli Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasınınca tesbit edilecek döviz alım ve satım makbuzlarını işlem anında tanzim ederler ve alıcı ile satıcının adı, soyadı, kimlik veya pasaport numarası ve tam adresi açıkça yazılır ve bir kopyası işyerinde kalmak üzere kökte muhafaza edilir.
- (f) Yapılan tüm işlemleri muhasebeleştirmek zorundadırlar.
- (9) Yetkili Müesseseler aldıkları ve sattıkları dövizler için alım ve satım makbuzu düzenlemek zorundadırlar. Bu müesseseler her ay sonu itibarıyla aldıkları ve sattıkları dövizler için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatında belirteceği şekilde beyanname vermek zorundadırlar.
- (10) Yetkili Müesseseler Döviz alış ve satışlarında uygulayacakları kurları iş yerlerinde halkın kolaylıkla görebileceği bir şekilde teşhir etmek zorundadırlar.

Döviz Hesapları

7. (1) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren bankalar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ve yurt dışında yerleşik kişiler adına bu Tüzüğün 3(1) maddesinde belirtilen döviz cinsleri üzerinden Döviz Tevdiat ve Mevduat Hesapları açabilirler.
- (2) Döviz Hesaplarından, hesap sahibinin müracaatı üzerine herhangi bir izin aranmaksızın yurt dışında gösterilecek bir adrese transfer yapılabileceği gibi çek keşide edebilirler, ithalat maksatlarında kullanılabilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti dahilinde bir başkasına devredilebilir, görünmeyen muameleler karşılığı ödeme yapılabilir, yatırılan döviz cinsinden geri çekilebilir.
- (3) Bu hesaplara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kararında belirlenecek faiz hadleri uygulanır.
- (4) Yetkili bankalar her ay sonu itibarıyla Döviz Hesaplarına ilişkin bilgileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatında belirteceği süre ve şekilde bildirmek zorundadırlar.
- (5) Bankalar, nezdlerinde bu şekilde açılan döviz hesaplarının anapara ve faizlerini açılan hesabın döviz cinsinden ödemek zorundadırlar.
- (6) Bankalar tasnif açısından döviz hesaplarını yurt dışından getirildiği tevsik edilen döviz hesapları için Tevdiat Hesabı ve yurt içinden yatırılan Döviz Hesapları için de Mevduat Hesapları olmak üzere iki ayrı hesap halinde tutarlar.

Döviz Kredileri

8. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren Bankalar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki yerleşik kişilere, aşağıdaki koşullara tabi olarak döviz kredisi verebilirler.
- (1) Açılan kredi ve yapılan istikrazlar faizleri ile birlikte bankaya aynı cins döviz ile ödenir.
- (2) Bankalar, döviz kredisi karşılığında kredinin, krediyi alandan döviz olarak iadesini sağlayacak gerekli teminatı almak zorundadırlar.

11/1976
(25/1983)
(26/1987)

- (3) Bu kredilere veya istikrazlara Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kararında belirtilen faiz oranları uygulanır.
- (4) Yetkili Bankalar her ay sonu itibarıyla, döviz kredilerine ilişkin bilgileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatında belirteceği süre ve şekilde bildirmek zorundadırlar.
- (5) Bankaların verebilecekleri döviz kredileri tutar ve oranları Bankalar Yasasının ilgili kurallarına tabidir.
- (6) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyet gösteren Bankalar ve özel işletmelerin dışarıdan döviz kredisi hakkındaki talepleri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine rucu edecek yükümlülük yüklememek kaydıyla ve Devlet Plânlama Örgütü görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkca incelenerek karara bağlanır.
- (7) Devlet Döviz Pozisyonu Hesapları kaynak gösterilmek suretiyle döviz kredisi açılmaz.
- (8) Döviz kredilerinin türü, vadesi ve alım şartları Bakanlıkca çıkarılacak bir tebliğ ile düzenlenir.

III. Kısım

İHRACAT

Bankaların
Aracılığı

İhracat
Bedeli
Dövizler

Kuzey Kıbrıs
Türk Cumhuri-
yetinden ihracat

9. İhracat işlemleri, bu Tüzük ve yürürlükteki Dış Ticaret Hükümlerine uygun olarak yetkili bankalar aracılığı ile yapılır.
10. Yabancı ülkelere bir defaya mahsus olsa dahi her nevi mal ve hizmet ihraç edenler, bu mal ve hizmetlerin bedelini teşkil eden dövizlerin %90'ını ihracat şekline uygun olarak süreleri içinde yurda getirmeye mecburdurlar. Bakiye %10 oranındaki dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilir. Ek sürelerle ilgili hükümler saklıdır.

11. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden yapılacak ihracat yürürlükteki dış Ticaret Mevzuatı ve bu Tüzük altında düzenlenen ödeme şekil, yöntem ve esaslara göre yapılır.

(1) (i) Akreditif ve vesaik mukabili ödeme:

Bu ödeme şekillerine göre yapılacak ihracatta yetkili bankalar, lehlerine açılan akreditif veya vesaik mukabili ihracat tahtında bu Tüzük çerçevesinde ihracatçılar tarafından Ticaret işleriyle görevli Bakanlıktan alınacak ihraç müsaadesine istinaden gerçekleştirilen ihracatla ilgili olarak tanzim edilerek kendilerine tevdi edilecek belgeleri hariçteki amir bankalara intikal ettirerek ihracat bedeli dövizlerin tahsil edilip ülkeye getirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar.

(ii) Peşin Ödeme:

(1) Bu ödeme şekline göre yapılacak ihracatta, mal bedeli dövizlerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine getirilip döviz alım bordrosuna bağlanması şarttır.

(2) İhracatçılar, Ticaret işleriyle görevli Bakanlığa müracaatla, ihracat bedeli dövizini Yetkili Bankalarda bozdurduklarını Döviz Alım Bordroları ile tevsik ederek ihraç için gerekli izni almak zorundadırlar.

(3) Gümrük İdareleri, kendilerine tevdi edilecek Döviz Alım Bordrosu ve ihraç müsaadesine istinaden ihracata izin verirler. Ayrıca bordro üzerine ihracatın döviz tutarını yazı ile kayıt ve imza ederek bordroyu ihracatçıya iade ederler.

(4) Gümrük çıkış beyannamesindeki ihracatçının adı, soyadı ve adresi gösterilen ihracatçı ile Döviz Alım Bordrosu ve ihraç izninde ismi yazılı ihracatçının aynı olması şarttır.

(iii) Mal Mukabili Ödeme:

Bu ödeme şekline göre yapılacak ihracatta yetkili bankalar, ihracatçılar tarafından Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıktan alınacak azami 120 gün vadeli banka avallisi veya 90 gün vadeli avalsiz ihraç müsaadesine istinaden gerçekleştirilecek ihracatla ilgili olarak tanzim edilerek kendilerine tevdi edilecek belgeleri hariçteki amir bankalara intikal ettirerek ihracat bedeli dövizlerin, vade sonunda tahsil edilip ülkeye getirilmesi için gerekli tedbirleri alırlar. Vade başlangıç tarihi taşıma aracının Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden ayrıldığı tarihtir. Bu madde amaçları bakımından azami 120 günlük banka avallisinin 30 günlük kısmı Para, Kambiyo İşleri Yasasının 19. maddesine istinaden mücbir sebebe dayalı ve önceden verilen izin sayılır.

(2) Özelliği olan ihracat:

(i) Konsinyasyon sureti ile yapılacak ihracat:

Bu suretle yapılacak ihracat, esas ve şartları bu Tüzüğün 24(1) maddesi altında düzenlenen kurallara göre yapılır.

(ii) Ticari ve Ticari olmayan geçici ihracat ham ve/veya yarı mamul ve/veya mamul herhangi bir malın teminat karşılığı geçici olarak belli bir süre için ihraç edilip sözkonusu süre içinde tekrar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine aynen veya işlenmiş olarak ithali Dışticaret mevzuatı uyarınca yapılır.

12/1983
sayılı Yasa

**İhracatçıların
ve bankaların
sorumluluğu**

12. (1) Konsinyasyon suretiyle yapılan ihracat hariç olmak üzere diğer ödeme şekillerine göre ihraç edilen her türlü mal ve hizmet bedellerinin fiili ihraç tarihinden itibaren azami 90 gün süre içerisinde yurda getirilmesinden ve ihracat hesaplarının kapatılmasından ihracatçılar sorumludurlar.
- (2) Yetkili bankalar ihracat bedeli dövizlerin süresi içinde yurda getirilmesini izlemekten sorumludurlar.
- (3) Bankalar, ihracat hesaplarını izler ve süresi içinde kapatılmayanları, süre sonunda derhal Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa bildirirler.
- (4) Yetkili Bankalar, akreditif veya vesaik mukabili ihraç edilecek malın mülkiyetini devre veya tesellümünü sağlamaya yarayan belgeleri mal bedeli dövizler tahsil olunmadan veya ihracatçı tarafından alıcı üzerine keşide edilen poliçeleri muteber muhabirlerince aval ve-rilmek veya kabul edilmek suretiyle bedelin ödenmesi garanti edilmeden alıcıya teslim edilmemesi için gereken tedbirleri alırlar.

Nakliyat
acente veya
müesseselerin
yükümlülükleri

13. (1) İhracata aracılık yapan nakliyat acente veya müesseseleri, malın alıcısı tarafından teslimüne esas olan belgeleri sevkiyatı müteakip en geç yedi iş günü içerisinde ihracata aracılık eden bankaya gönderirler.
- (2) Acente ve müesseseler, transit nakliyatında ihraç olunan malın en son gideceği yeri malın teslimüne esas olan belgelerin asıllarında ve kopyalarında göstermeye zorludurlar.
- (3) Deniz nakliyat acenteleri, tam takım konşimentoyu aracı banka adına hava ve kara nakliyat acenteleri uçak konşimentosu, nakliyeciyi makbuzu gibi belgeleri aracı bankanın talimatında gösterilen hariçteki muhabir banka adına düzenlerler.

İlgili ve
yetkili
bankalara
müracaat

14. (1) İhracatçılar, yürürlükteki Dışticaret Yasası altında gerekli ihraç müsaadesini almak zorundadırlar. İhracatçılar ihraç müsaadesini aldıktan sonra maliye işleriyle görevli Bakanlığa hitaben tanzim edilmiş üç nüsha "Beyanname-Taahhütname" ile yetkili bankalara müracaat ederler.
- (2) Yetkili Bankalar "Beyanname-Taahhütname"lerin bir nüshasını alıkoyup diğer nüshalarını tasdik ederek ihracatçıya iade ederler.
- (3) Yetkili Bankalar, ihracatın hava ve kara nakil vasıtaları ile yapılması halinde, ilgili nakliyat müessese veya acentalarına hitaben malın teslimüne yarayan belgelerin, gösterecekleri muhabirleri adına düzenlenmesine dair talimat mektubu yazarlar. Bu mektubun tasdikli bir suretini gümrük idarelerine tevdi edilmek üzere ihracatçıya verirler.

Gümrük
İdarelerine
müracaat

15. (1) İhracatçılar, yetkili bankalarca tasdikli iki nüsha Beyanname-Taahhütname ve Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıktan alacakları "Lisans ve Tescil Belgesi" ve deniz, kara ve hava yolu ile nakliyat, nakliyat acenta ve müesseselerinin ihraç konusu malların teslimüne yarayacak sevk belgelerinin ihracata aracılık yapan bankaya tevdi edileceğine dair mektubu ile gümrük idarelerine müracaat ederler.
- (2) Gümrük İdareleri, hava ve kara yolu ile nakliyat acente mektubunda malın teslimüne yarayan belgelerin adına düzenleneceği taahhüt edilen hariçteki bankanın ihracata aracılık eden banka tarafından verilen talimata uygun olup olmadığını ve ihraç malının "Lisans ve Tescil Belgesi"nde yazılı mal, cins ve miktarları ile uygunluğunun kontrolünü yaptıktan sonra Beyanname-Taahhütnameye istinaden ihracata izin verirler.
- (3) Gümrük çıkış beyannamelerinde yazılı ihracatçı ile Beyanname-Taahhütnameelerde yazılı ihracatçının aynı olması gerekir.
- (4) Gümrük İdareleri, Malların Acenta Mektubunda yazılı vasıtalarından başkasına yüklenmesine izin vermezler.

Gümrük
İdarelerinin
Sorumluluğu

16. (1) Gümrük İdareleri, ihracat işlemlerinin sonuçlanmasını izleyen en geç yedi iş günü içerisinde
 - (a) Gümrük Çıkış Beyannamesinin sureti,
 - (b) Lisans-Tescil Beyannamesinin bir sureti,
 - (c) Gümrük İdarelerince tasdikli fatura,

- (ç) Çeki Listesi (Gümrük Çıkış Beyannamesinde bu hususta kayıt bulunduğu takdirde çeki listesi aranmaz)
 - (d) Kontrole tabi maddelerde kontrol belgesi sureti,
 - (e) Acente mektubunun bir nüshası
 - (f) Beyanname-Taahhütnamenin bir nüshası,
- İhracata aracılık eden yetkili banka adresine taahhütlü olarak gönderirler.

- (2) Beyanname-Taahhütnamenin bir nüshası gümrük çıkış beyannamesinin gümrüklerde kalacak nüshasına eklenir.

Yetkili Bankaların belgelerin tevdiini izleme ve incelemekle ilgili yükümlülükleri

17. (1) Yetkili Bankalar, gümrük idareleri tarafından kendilerine gönderilen gümrük çıkış beyannamelerinde yazılı nakliyat acente ve müesseseleri tarafından ihracat belgelerinin kendilerine tevdi edilmesini izlemekle yükümlüdürler.
- (2) Bankalar, ihracat belgelerini ve malın tesellümüne yarayan belgeleri süresi içinde tevdi etmeyen nakliyat müessese ve acentalarının isim ve açık adreslerini Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Bu bildirişin sözkonusu belgelerin tevdi süresinin bitimini izleyen ilk iş gününde yapılması gerekir.
- (3) Bankalar, ihracatçılarla nakliyat müessese ve acentaları tarafından kendilerine tevdi edilecek fatura, menşe şahadetnamesi, sigorta poliçesi ve diğer bütün ihracat belgeleri ile konşimentonun tam takım ve asılları olduğunu ve hava ve kara yolu ile nakliyatta malın tesellümüne yarayan belgelerin talimatlarına uygun olarak düzenlenip düzenlenmediğini incelemek zorundadırlar.

Mal Bedellerinin Tahsili

18. (1) Yetkili bankalar gümrük İdaresinden ve acente ile müesseselerden gelen vesikalar ve ihracatçının tevdi edeceği ihraç malına ait diğer belgeleri mal bedeli tahsil edilmek üzere hariçteki muhabirlerine gönderirler.
- (2) İhracat bedelinin peşin olarak gönderilmiş olması halinde, sevkiyat tutarı peşin dövizlerden mahsup edilir. Mal bedelinin tamamı peşin gelmiş ise sevk belgesi aranmayabilir.

İhracat vesaiiki tutarından yapılabilecek indirimler

19. Bankalara tevdi edilecek ihracat belgelerinin tutarı (malın FOB kıymeti veya malın sigorta ve/veya navlun ihtiva etmeyen diğer satış şekillerine göre kıymeti) hiçbir zaman ihraç malının gümrük çıkış beyannamesinde kayıtlı kıymetlerden aşağı olamaz. Ancak, navlun ve sigorta bedellerinden meydana gelecek fiyat değişiklikleri dolayısıyla bu miktar kadar fark kabul edilir.

Veşin noksanlığı ekspertiz, manipulasyon masrafı, gözetme ücreti banka muhabir masrafı karşılığı olarak belgeler tutarında düşülecek dövizler

20. (1) Ticari teammüller gereği olarak satış aktinde veya akreditiflerden ayrıca varış yerinde tartı ve analiz yapılması şart bulunduğu ahvalde tartı veya analiz sonucunda tesbit edilen veşin noksanlığı ile ekspertiz ve manipulasyon masraflarının mahsup veya tediyesi için uluslararası gözetme şirketleri ve kontrol firmaları veya resmi makamlar tarafından düzenlenen veşin noksanlığını gösterir raporlarla Çeki Listelerinin ve Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça lüzumlu görülecek diğer vesikaların asılları ve yabancı dilde düzenlenmiş ise tasdikli tercümelerinin ihracatçılar tarafından Maliye İşleriyle görevli

Bakanlığa tevdi lâzımdır. Bu hususlarla ilgili mahsup veya transfer talepleri Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça incelenir ve sonuçlandırılır.

(2) Banka muhabir masrafları, muhabir bankaların dekontlarına müsteniden yetkili bankalar tarafından transfer edilir.

- Kıymetli madenler, kıymetli taşların ihracı
21. Kıymetli maden, kıymetli taşlar veya bunlardan mamül kıymetli eşyanın ihracı bu Tüzük ve ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılır.
- Geri getirilecek ihracat malları
22. Fiili ihracı yapıp da herhangi bir sebeple alıcısı tarafından tesellüm edilmeyen ihracat mallarının ve ihracat belgelerinin geri getirilmesi için aracı banka ve nakliyat acentasına talimat vermeye ihracatçılar yetkilidir.
- Konsinyasyona çevrilecek satışlar
23. Fiili ihracı yapıp da herhangi bir sebeple alıcısı tarafından tesellüm edilmeyen ve geri getirilmesi imkânsız veya büyük ölçüde döviz kaybına sebebiyet verecek olan yahut bozulmaya ve çürümeye müsait varış yerinde kalite farkı bulunan ihracat mallarının başka bedel ve şartlarla kesin olarak veya konsinyasyon yoluyla satışına aracı bankaların veya ihracatçının bu hususları tevsik edici müracaatı üzerine Ticaret İşleriyle görevli Bakanlıkça karar verilebilir.
- Özelliği olan ihracat
24. (1) Konsinyasyon yoluyla yapılacak ihracat, Dışticaret mevzuatında esas ve şekli tesbit edilen "Konsinye İhracat Talepnamesi" ve Maliye İşleri ile görevli Bakanlığa hitaben tanzim edilecek Beyanname-Taahhünamelere istinaden yapılır.
- (2) İhracatçılar, konsinyasyon suretiyle ihracat edilen mallara kesin satışını müteakip gümrük çıkış beyannamesinde yazılı meblağın %90'ından az olmayan miktarda döviz ülkeye getirerek bankalaştırmak suretiyle hesaplarını kapatmak zorundadırlar.
- (3) Konsinyasyon suretiyle ihracat edilen malların fiili ihracat tarihinden itibaren en geç üç ay içinde satışının yapılması ve satış tarihinden itibaren en geç bir ay içinde ihracat bedeli dövizlerin yurda getirilerek yetkili bankalara satılması zorunludur.
- (4) Gümrük İdareleri, konsinyasyon suretiyle yapılan ihracatın fiilen gerçekleşmiş bulunduğunu ayrıntıları ile gösteren Gümrük Çıkış beyannamesi ve ihracat sırasında tanzim edilen diğer belgelerin birer suretini, ihracatın gerçekleşmesini müteakip en geç 7 iş günü içerisinde ihracata aracılık yapan yetkili bankalara göndermekle yükümlüdürler.
- Kitap, Gazete mecmua, pul ve film ihracı
25. (1) Ticari maksatlarla harice gönderilecek film, müzik-video kaset, kitap, gazete, mecmua ve benzeri matbu-alarla pulların ihracına gümrük veya posta idareleri tarafından Beyanname-Taahhütname alınmak suretiyle doğrudan izin verilir ve bu idarelerce alınan Beyanname-Taahhünameler veya düzenlenecek benzeri belgeler, işlemin sonuçlanmasını izleyen 7 iş günü içerisinde ihracatçının göstereceği yetkili bankaya gönderilir.
- (2) Sözü edilen matbu, film, müzik-video kasedi ve pulları ihracat edenlerin bunların bedeli karşılığında dövizleri fiili ih-

raç tarihinden itibaren en geç 90 gün içinde ülkeye getirmek ve yetkili bankaya satmak suretiyle ihracat hesaplarını kapatmak zorundadırlar.

- (3) Pul ihracında bedel, nominal değerleri tutarından az olamaz. Kullanılmış olan pulların değeri, ihracatçının beyanı ve Posta Dairesinin onaylayacağı değerdir.

Konsinyasyon yoluyla yapılacak pul ihracı

26. Posta Dairesi tarafından konsinyasyon suretiyle pul ihracı serbesttir.

Gümrük İdarelerince hazırlanacak devre beyannameleri

27. Gümrük İdareleri aylık devreler itibarıyla düzenleyecekleri, içerik ve şekli Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bildirilecek örneğe uygun "İhracat Devre Beyannameleri"ni, müteakip ayın en geç 15. günü Maliye İşleriyle görevli Bakanlığa göndermek zorundadırlar.

Bedelsiz ihracat

28. Gümrük İdarelerince aşağıda gösterilen eşyaların bedelsiz olarak ihracına izin verilebilir.

(1) Ticari Eşya:

(a) Miktarı, Ticari teamüllere uygun numuneler,

(b) Reklâm eşyası,

(c) Ewelce usulüne uygun olarak ihraç edilmiş malların bedelsiz olarak gönderilmesi ticari örf ve adetlere uygun parçaları ile garantili olarak ihraç edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları,

(d) Ticari teamüle uygun hediyeler.

(2) Ticari olmayan eşya:

(a) Teamüle uygun hediyeler,

(b) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kamu ve Özel Kuruluşlarının dışarıdaki temsilciliklerinin kendi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere bedelsiz olarak gönderecekleri eşya,

(c) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çalışan yabancıların memleketlerine gönderecekleri veya beraberlerinde götürecekleri eşya.

(3) Ticaret İşleriyle görevli Bakanlığın iznine istinaden ve Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça bildirilecek örneğe uygun taahhütname alınmak suretiyle sergi ve fuarlara iştirak edecek tüccarlar ile Ticaret ve Sanayi Odalarının harice gönderecekleri eşyalar.

(4) Yukarıdaki (1) ve (2). fıkralarda yazılı hallerde 100.000.- Türk Lirasına kadar değer takdir edilenlerin ihracına Gümrük İdarelerince izin verilebilir. Bu haddin üstündeki talepler Maliye İşleriyle görevli Bakanlıkça incelenir ve karara bağlanır.

IV. Kısım

İTHALAT

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ithalât

29. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yapılacak ithalât yürürlükteki ithalât rejimi esaslarına göre yapılır.

İthalât bedellerinin transferi

30. İthalât bedelleri, ithalata aracılık edecek bankalar tarafından bankacılık teammüllerine ve alıcı ile satıcı arasındaki anlaşmalara uygun olarak Akreditifli, Vesaik Mukabili, Mal Mukabili, Peşin veya Kredili Ödeme şekillerine göre gerçek-

leştirilir. Devlet kur hesabından yapılacak peşin ithalâtlarda banka teminat mektubu alınır. Bu madde altında belirtilen ödeme şekilleri Bakanlıkça çıkarılacak bir genelge ile düzenlenir.

- Türkiye Cumhuriyeti menşeli malların yalnız Türk Lirası ile ithal edileceği
İthalât Devre Beyannameleri
- Gerçekleştirilmemiş ithalât bedellerinin ülkeye getirilmesi zorunluluğu
- İthalât hesaplarının kapatılması
- Bedelsiz İthalat
31. Türkiye Cumhuriyeti menşeli mallar Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine Türk Lirası ile ithal edilir. Bu ilke dışında uygulama yapılmasına Bakanlar Kurulu yetkilidir.
32. Yetkili bankalar her ayın sonu itibarıyla ithalât hesaplarına ilişkin bilgileri Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankasının talimatlarında belirteceği şekilde vermek zorundadırlar.
33. Her ne suretle olursa olsun süresi içinde ithal edilmeyen Devlet Kur Hesabı dahilindeki malların ödenmiş bulunan bedellerinin fiili ithal için tayin edilen sürelerin bitiminden itibaren en geç bir ay içinde yurda getirilerek bankalara iadeten satılması zorunludur.
34. Devlet Kur Hesabı dahilinde ithal edilen malların ithalâtın fiilen gerçekleşmesini müteakip ithalatçılar en geç 10 gün içerisinde Gümrükçe tasdikli fatura ve Gümrük makbuzunu ithalâta aracı bankaya vererek ithalât hesaplarını kapatırlar. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası açık olan devlet kur ithalât hesaplarını mücbir sebep hallerinde belirleyen belgelere dayanarak kapatabilir.
35. Gümrük İdarelerince aşağıda gösterilen eşyaların bedelsiz olarak ithaline izin verilebilir.
- (a) Gümrük İdarelerince ticari mahiyeti bulunmadığı kabul edilen numunelik eşya ve modeller,
- (b) İktisadi bir faaliyetin reklâmı maksadı ile getirilecek ve parasız dağıtılacak olan basılı ilân, katalog broşür, takvim ve benzeri matbualar,
- (c) Ewelce usulüne uygun olarak ithal edilmiş malların bedelsiz olarak gönderilmesi ticari örf ve adetlere uygun parçaları ile garantili olarak ithal edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları.
- (d) Yılbaşı, Şeker ve Kurban Bayramları gibi münasebetlerle hariçten gönderilecek ve değeri ABD \$ 200.- (ikiyüz) aşmayan hediyelik eşya, şahsi madalya ve nişanları ile yabancı memleketlerdeki bilim, sergi ve yarışma heyetlerince verilmiş mükâfatlar, ülkede yapılan ve yapılacak olan Milli ve Milletlerarası her türlü yarışmada mükâfat olarak verilmek üzere bağış yoluyla gönderilen eşya, ülkede yapılacak Milletlerarası kongre veya spor temas ve gösterilerine katılacak delege ve şahısların isimlerini muhtevi plâketler, bunların milli bayrakları ve kulüp flâmaları ve bunları takmaya mahsus ağaç ve madeni mamuller ile bu toplantı ve temaslara ait rozet, kupa ve broşürler ve bu kongre temas ve gösterilerine ait alet ve malzemeler ile yolcuların ve nakil vasıtalarının hizmetlilerinin beraberlerinde getirdikleri ve kıymeti ABD \$ 200.- (ikiyüz) aşmayan eşyalar.
- (e) Yabancı firmalar ve acenteleri ile işletmecilerin kendi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere yurt dışındaki merkezleri tarafından gönderilen boş manifesto, konşimento,

fatura, boş bilet, boş çek defteri veya tarife cetvelleri veya kitapları gibi matbu kağıtlarla her nevi kitaplar. Tüm özel müessese ve şahıslara ait işlem görmüş her türlü defter, evrak belgeler ile kullanılmamış her türlü taşıt biletleri ve milletlerarası muayyen hizmetler karşılığı kullanılacak kuponlar.

- (f) Sosyal, kültürel, hayri ve sıhhi maksatlarla yabancı memleketlerde kurulmuş dernek, tesis ve teşekküller tarafından aynı maksatlarla ülkede faaliyette bulunan dernek, tesis ve teşekküllere, gerçek ve tüzel kişiler tarafından ülkedeki kamu faydasına yararlı derneklere ve kamu faydasına parasız tahsis edilmiş milli tesislere belediye ve köy tüzel kişilerine bağış yoluyla gönderilen veya para ile alınıp ve konularına uygun olduğu gümrük idarecilerince kabul edilecek eşya.
- (g) Zati ve aile ihtiyaçlarında kullanılmak üzere yurt dışından gönderilen ve toplam FOB değeri ABD \$ 200.- (ikiyüz) aşmayan eşya.
- (h) Sergi ve fuarlara iştirak edeceklerin alacakları müsaadede yazılı eşya.
- (i) İthalât rejimi ve gümrük mevzuatının müsaadesi oranında belirlenen koşullara uygun olarak daimi ikamet için ülkeye gelen kişilerin ve yurt dışında çalışanların yurda dönüşlerinde getirecekleri şahsi eşyalar.

Kıymetli Madenler

36. (1) Kıymetli madenler, kıymetli taşlar ve bunlardan mamul eşyanın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetine ithal ve ihracı Malive İşleriyle görevli Bakanlığın iznine tabidir. Bu konudaki esaslar maliye işleri ile görevli Bakanlıkça saptanır.
- (2) İşlenmiş kıymetli madenlerin yurt içinde alım ve satımı serbesttir. Ancak altın, platin, elmas, pırlatna, yakut, zümrüt, safir ve zebercet'den mamul eşyanın alım ve satımını meslek haline getirecek olanlar önceden Maliye işleri ile görevli Bakanlıktan izin almak zorundadırlar. Bu konudaki esaslar Maliye İşleri ile görevli Bakanlıkça saptanır.
- Yetkili Bakanlar yurt içinde herhangi bir izne bağlı olmaksızın külçe halinde altın alım satımı yapabilirler.
- (3) Yolcular beraberlerinde kendilerine ait değeri \$1000.- (Bin) A.B.D. Dolarını aşmayan ziynet eşyası niteliğinde kıymetli madenlerden ve taşlardan yapılmış eşyaları yurda getirebilirler ve yurt dışına çıkarabilirler. Daha fazla değerdeki ziynet eşyalarının yurt dışına çıkarılması girişte beyan edilmiş olması şartına bağlıdır.

V. Kısım
GÖRÜNMEYEN MUAMELELER

I. BÖLÜM

Görünmeyen muameleler karşılığı dövizlerin yurda getirilmesi zorunluluğu

Uygulanacak Kurlar

37. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yerleşik kişilerin dışarıda yerleşik kişiler için ya da bunlar adına yurt içinde veya dışında yapmış oldukları tüm hizmetler karşılığı dövizler ile dışarıda yerleşik kişiler nam ve hesabına yapılan gider karşılığı dövizlerin hizmetin görüldüğü tarihten en geç 90 gün içinde yurda getirilerek en az %90'ının yetkili bankalarda bozdurulması zorunludur. Bakiye %10 oranındaki dövizler ilgililerce serbestçe tasarruf edilir.
38. Yurda getirilen dövizlerin alış işleminde, Para ve Kambiyo İşleri Yasası'nın 24. maddesinde öngörülen kurlar uygulanır.

II. BÖLÜM

Görünmeyen Muameleler nedeniyle Devlet Kur hesabından yapılacak döviz tahsis ve transferleri

Tamir ve Montaj

Teknik Yardım

Taahhüt İşleri

Fikir ve sınayi mülkiyet ve telif hakları

39. Görünmeyen işlemlerle ilgili ödemelerin transfer işlemleri özellikle belge aranmayacağı ya da özellikle belge aranacağını belirten fıkralar dışında borcu gösteren proforma fatura ve benzeri belgelere dayanılarak Devlet Kur Hesaplarından yapılır.

TİCARET VE ENDÜSTRİ

40. Tamir, montaj, developman, reproduksiyon, seslendirme ve benzeri hizmetler için bu hizmetlerin hariçte yaptırılmasında zaruret bulunduğunun ilgili Bakanlıkça yeterli görülmesi ve masraf tutarını gösteren belgelerin ibrazı halinde, yetkili bankaca döviz tahsis edilebilir.

Bu konuda ilgililerce, hizmet sözleşmesi veya fatura, transferi istenilen ücretin hesap şeklini gösterir bir yazı ile başvurulur.

Yukarıda belirtilen amaçlarla geçici ihraç izni alınmak suretiyle yurt dışına gönderilmesi gereken mallarla ilgili olarak, döviz transferinden önce, Ticaret işleriyle görevli Bakanlığın geçici ihraç izni aranır.

41. Etüt, öğretim, uzmanlık, hakemlik, proje, revizyon, ekspertiz, tahlil ve benzeri hizmetler için, bu hizmet karşılığının hesap şeklini ve zarureti gösteren belgelere müsteniden yetkili bankalarca bu Tüzüğün 40. maddesi esaslarına göre döviz tahsis edilebilir.

42. Bina, yol, köprü, liman gibi uzmanlık isteyen bir eksiltmeye bağlı inşaat ve bakım işlerinde yabancı müteahhitlerin iştirakini yetkili merciin kararı ile uygun görülmesi halinde, taahhüt kârı, makine kirası veya amortismanı olarak, bu hizmetlerin yapıldığını belirten belgelere müsteniden yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

43. İlimi, bedii, eserlerin telif hakları ile gazete, dergi ve sair yayın vasıtalarının fotoğraf, makale, ve benzeri ücretler olarak tahakkuk eden borçları için, bu borcu ifade eden

fatura ve belgelere istinaden ilgili Bakanlığın ön müsadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

Lisans ücretleri için yetkili merciin görüşü alınarak imalatçı satış fiyatı üzerinden brüt olarak %5'i geçmemek üzere yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir. Münhasıran marka hakkının kullanımı ve dışardaki firmaların şubeleri durumunda olanların lisans ve benzeri hakları için döviz tahsis edilemez.

İşçi Ücret ve yevmiyeleri

44. Bölgede istihdam edilecek uzman işçilerin yevmiye ve ücretleri hakkında 41. maddedeki esaslar uygulanır. Uluslararası şöhreti haiz olup bir Devlet veya resmi makam himayesinde, terbiyevi ve bedii mahiyetteki eserleri icra veya temsil eden virtüözler, tiyatro, opera, bale toplulukları ve orkestralarla, turizm işletmeleri tarafından turistik oteller ile aynı şartları haiz eğlence yerlerinde çalıştırılmak üzere hariçten getirilecek orkestralar, ses sanatkarları ve artistlere ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir. Ancak, bu miktar tahsis edecekleri miktardan ilgililerin giderleri düşüldükten sonra kalan kısım için transfer edilir.

Masraf ve İştirak Hisseleri

45. Yabancı firma, şirketler ve müesseselerin bölgedeki şube, acenta ve fiyallerinin ana kurumlarının masraflarına, bölgedeki ana kurumların dışarıdaki şube, acenta ve fiyallerinin masraflarına iştirak hissesi için ilgili bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

40., 41., 42., 43., 44 ve 45. maddelerde belirtilen hizmetlerin bölgede ifa edilmesi halinde, vergiler, scsyal mükellefiyetler ve masraflar tenzil edilir ve bakiyeye döviz tahsis edilebilir.

Hizmetin, bölgeye gelinmeksizin dışarda yapılması ve hizmet mukavelesinde hizmet bedelinin net olarak gösterilmemesi halinde vergi ve scsyal mükellefiyetler düşürüldükten sonra bakiye için döviz tahsis edilebilir.

DIŞ TİCARET

Ticari Seyahat

46. Yaptıkları iş ve hizmet karşılığında döviz getirenlere, işleriyle ilgili olarak dışarıya yapılacak seyahatlar için getirilen döviz miktarları dikkate alınarak Maliye İşleri ile görevli Bakanlıkça ticari seyahat dövizini tahsis edilebilir.

Tahsis edilen bu dövizler yetkili bankalarca ilgililerin pasaportlarına işlenir.

Komisyonculuk ve mümessillik hizmetleri

47. Döviz kazandırıcı işlemler dolayısıyla tahakkuk eden komisyonculuk ve mümessillik hizmetleri için gerekli döviz, Bakanlığın onayı ile yetkili bankalar tarafından tahsis veya ilgililerin getirecekleri dövizden mahsub edilebilir.

Antrepo, depolama, gümrükten çekme giderleri

48. Her çeşit ihracat için dış memleketlerde ihracatçılar tarafından ödenmesi mutad antrepo, depolama ve gümrükten çekme giderleri için Ticaret İşleriyle görevli Bakanlığın onayı ile yetkili bankalar tarafından döviz tahsis edilebilir veya ihracat bedellerinden mahsubuna izin verilebilir.

Transit
giderler

49. Satıcının fabrika veya deposunda teslim şartı ile yapılacak ithalatta yüklemeye kadar olan giderler ile transit nakliyat ile ilgili her türlü giderler için gerekli döviz Ticaret işleri ile ilgili Bakanlığın onayı ile bu hususu tevsik eden belgele-re istinaden yetkili bankalarca tahsis edilebilir.

Bu madde altında döviz tahsisleri, tevsik edici belgelere dayanılarak yapılabilir.

SERMAYE GELİRLERİ

Temettü ve
kâr hisseleri

50. Bölgede yatırım yapılmasına izin verilmiş ve bu Yasa ve yürürlükteki Kambiyo ve Ticaret mevzuatı altında vecibele-rini yerine getirmiş bulunan yabancı sermaye ve ortaklıklar-ın bölgedeki yatırım konusu faaliyetlerinden doğan ve mu-kaveleleri uyarınca transferleri gereken net kârları için ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

Faiz ve men-
faat hisseleri

51. Bakanlıktan önceden izin alınmak suretiyle temin edilen dış kredilerin ve bedeli döviz olarak getirilmek suretiyle alınan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bonolarının ana para ve faizlerinin transferi için yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

Yetkili Bankaların kısa vadeli finansman kredileri ile kurye ve rambursman kredilerine tahakkuk ettirilen faizler, herhangi bir izne bağlı olmaksızın ilgili bankalarca transfer edilebilir.

Kira ve ben-
zeri iratlar

52. Bölgede mukim gerçek ve tüzel kişilerin bu bölgedeki iş-lerinde kullanılmak üzere dışarıdaki kişilerden, yetkili mer-ciin önceden müsaadesini alarak kiraladıkları makine, alet ve malzemeye ait mukaveleleri gereğince ödenmesi gereken net kira bedelleri için yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

KAMU SEKTÖRÜNÜN GELİR VE GİDERLERİ

Vergi ve
Resimler

53. Kamu sektöründe yabancı memleketlerde ödenmesi gereken vergi ve resimler ile bu ülkelerdeki konsolosluklara ödenmesi gereken harç ve sair giderler için, yetkili banka-larca döviz tahsis edilir.

Devlet
Giderleri

54. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin dış memleketlerdeki her türlü giderleri için ilgili Bakanlığın yazısı üzerine yetkili ban-kalarca döviz tahsis edilir.

Posta ve
benzeri kamu
kuruluşlarının
ödemeleri

55. Posta ve benzeri kamu kuruluşlarının dışarıdaki gerçek ve tüzel kişilerle olan münasebetlerinden doğan borçları, bu kuruluşların dışarıdaki şube acenta ve mümessilliklerinin ma-aş, kira ve sair giderleri karşılığı döviz, yetkili bankalarca tahsis edilir.

ŞAHSİ KARAKTERLİ GELİRLER VE GİDERLER

Şahsi karak-
terli gelirler
ve giderler

56. Yasal nafakalar ve benzerleri, emekli aylıkları, yabancı memleketlerdeki özel mülklerin cari bakım ve tamir gider-leri, küçük miktarlardaki meblağların transferi, kitap, gaze-te, mecmua, plâk ve benzerlerinin abone ve satın alma

bedelleri mükafatlar gibi şahsi karakterli gelir ve giderler için Bakanlar Kurulunca tesbit edilip Resmi Gazetede yayınlanacak şartlara bağlı olarak yetkili bankalarca döviz tahsisi yapılır.

ŞAHSİ KARAKTERLİ MUAMELELER

Şahsi karakterli seyahatlar

57. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde geçerli pasport hamili ve ülkede mukim şahısların, turistik, kültürel ve sıhhi sebeplerle dışarıya yapacakları seyahatlar için Bakanlar Kurulunca tesbit edilip Resmi Gazetede yayınlanacak şartlara bağlı olarak yetkili bankalarca döviz tahsisi yapılır.

GENEL KARAKTERLİ MUAMELELER

İlân ve reklam giderleri

58. İthalât, ihracat, turizm, öğretim, sanayi, uluslararası nakliyat, bankacılık, sigortacılık, komisyonculuk gibi işler ile iştigal eden bölgede mukim gerçek ve tüzel kişilere, iş sahaları ile ilgili olarak yabancı memleketlerde yapacakları ilân ve reklâmlar için gerekli döviz ülkeye getirilen döviz dikkate alınarak ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca tahsis edilebilir.

Mahkeme Masrafları

59. Ticari muamelelerle ilgili mahkeme, hakem, bilirkişi, avukatlık gibi giderler için döviz, bunların tevsiki kaydıyla ilgili bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca tahsis edilebilir.

Bu gibi masraflar karşılığı yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilmesi için önceden Bakanlığın müsaadesinin alınması gereklidir.

Zarar, ziyan ve tazminatlar

60. Ticari ve gayri ticari muamelelerden doğan zarar, ziyan, tazminat ve cezai şartlar için mahkeme ilâmı veya hakem kararlarına istinaden ilgili Bakanlığın önmüsaadesi ve Bakanlık onayı ile yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir. Mezkur ödemelerin sulh yoluyla halli gerektiği ahvalde döviz tahsisi talebi Bakanlıkça tetkik edilebilir.

Mesleki teşekküllere iştirak aidatları

61. Bölgede mukim gerçek ve tüzel kişilerin üyesi buldukları veya üye olmak istedikleri yabancı memleketlerdeki mesleki veya kültürel dernek ve teşekküllere ödeme zorunda buldukları üyelik aidatları ve ücretleri için, bu husustaki belgelere ve ilgili Bakanlığın uygunluk bildirimine istinaden yetkili bankalarda döviz tahsis edilebilir.

İadeler

62. Borç olmadığı halde yanlışlıkla veya mükerrer gönderilen tahakkuk ettirilmeyen bir muamele sebebiyle peşin gönderilen maddi hata veya hesap neticesinde gereksiz gönderilen ve bir Bankaca satın alınmış bulunan dövizlerin göndericiye iadesi için keyfiyet tevsik edilmek kaydıyla yetkili bankalarca döviz tahsis edilebilir.

Gümrüksüz satış mağazalarına döviz tahsisi

63. Gümrüksüz satış yapan mağazaların (Duty Free Shops) Devlet Kur hesabına sattıkları dövizlere mesnet teşkil eden malların Gümrük idarelerince tesbit edilecek CIF bedelleri tutarında döviz, Bakanlığın yazılı bildirimine üzerine Ticaret İşleri ile görevli Bakanlık tarafından ilgili mağazalara Devlet Kur Hesabından tahsis edilebilir.

- Özel durumlarda 64. Döviz tahsis prensiplerine uyması kaydıyle özel durumlarda
Döviz Tahsisi Bakanlığın onayı ile döviz tahsisi yapılabilir.

VI. Kısım

SERMAYE HAREKETLERİ

Sermaye
Hareketleri

65. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde yatırım yapmak isteyen yabancı müteşebbisler ile ortaklıkların kuruluşu ve ülkeye getirmekle yükümlü oldukları sermaye miktarı usul ve şartları Bakanlar kurulunca tesbit edilip Resmi Gazete'de yayınlanacak bir karar ile düzenlenir.

VII. Kısım

SON KURALLAR

Beyanname
Taahhütnameler

66. Bu tüzüğün 14, 15, 16, 24, 25, 27 ve 28. maddeleri altında öngörülen "Beyanname-Taahhütname"lerin içerik ve şekli Maliye işleriyle görevli Bakanlık tarafından tesbit edilmek suretiyle bankalara ve Gümrük idarelerine bildirilir.

Yürürlükten
Kaldırma

67. Bu Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu madde ile yürürlükten kaldırılan mevzuat uyarınca başlatılmış ve/veya başlatılması gereken ve/veya yürürlükten kaldırılan mevzuatın yürürlükte olduğu tarihte yapılmış olan işlemlerden doğan ve yapılması gereken işlemleri etkilememek koşulu ile;

R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 202

1. Yabancı Turistler (Döviz Bozdurma) Tüzüğü

R.G.20.5.1983
Ek III

2. Döviz (Tevdiat ve Mevduat Hesapları) Tüzüğü

A.E. 203
3.7.1984
A.E.352
31.10.1984
A.E. 518
29.3.1985
A.E. 16
26.4.1985
A.E. 226
14.3.1985
A.E. 129

R.G.18.10.1983
Ek III

3. İhracat Tüzüğü

A.E. 403
22.1.1985
A.E. 20
29.3.1985
A.E. 162
21.2.1986
A.E. 83

R.G.13.6.1983
Ek III
A.E. 245

4. Gümrük İdarelerince Bedelsiz Olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinden İhracına İzin Verilecek Mallar Tüzüğü.

R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 204

5. Bedelsiz İthalât Tüzüğü

R.G.20.5.1983
Ek III
A.E. 205
26.8.1983
A.E. 336
3.5.1984
A.E. 145
24.12.1984
A.E. 616
5.9.1985
A.E. 417
26.9.1985
A.E. 445
5.9.1986
A.E. 512

6. Özel Seyahatler (Döviz Tahsis) Tüzüğü

R.G.13.6.1983
Ek III
A.E. 246

7. Bröve ve Markaların Tescil Giderleri Tüzüğü

R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 332
26.9.1985
A.E. 446

8. Şahsi Karakterli Gelirler ve Giderler Tüzüğü

R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 333

9. Döviz Alış ve Satış Bordroları Tüzüğü

R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 334

10. Ticari Seyahat Tüzüğü

R.G.26.8.1983
Ek III
A.E. 337

11. Kıbrıs Lirası Gelirlerinin Yetkili Bankalarda Bozdurulması Tüzüğü

R.G.18.10.1983
Ek III
A.E. 402
3.5.1985
A.E. 238

12. İthalât Tüzüğü

R.G.9.5.1987
Ek III
A.E. 281

13. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Türk Lirasının Giriş ve Çıkışını Düzenleyen Tüzük

R.G.
Ek III
26.8.1983
A.E. 335
9.12.1983
A.E. 492

14. Para ve Kamtiao İşleri (Sermaye Hareketlerini Düzenleme ve Denetim) Tüzüğü.

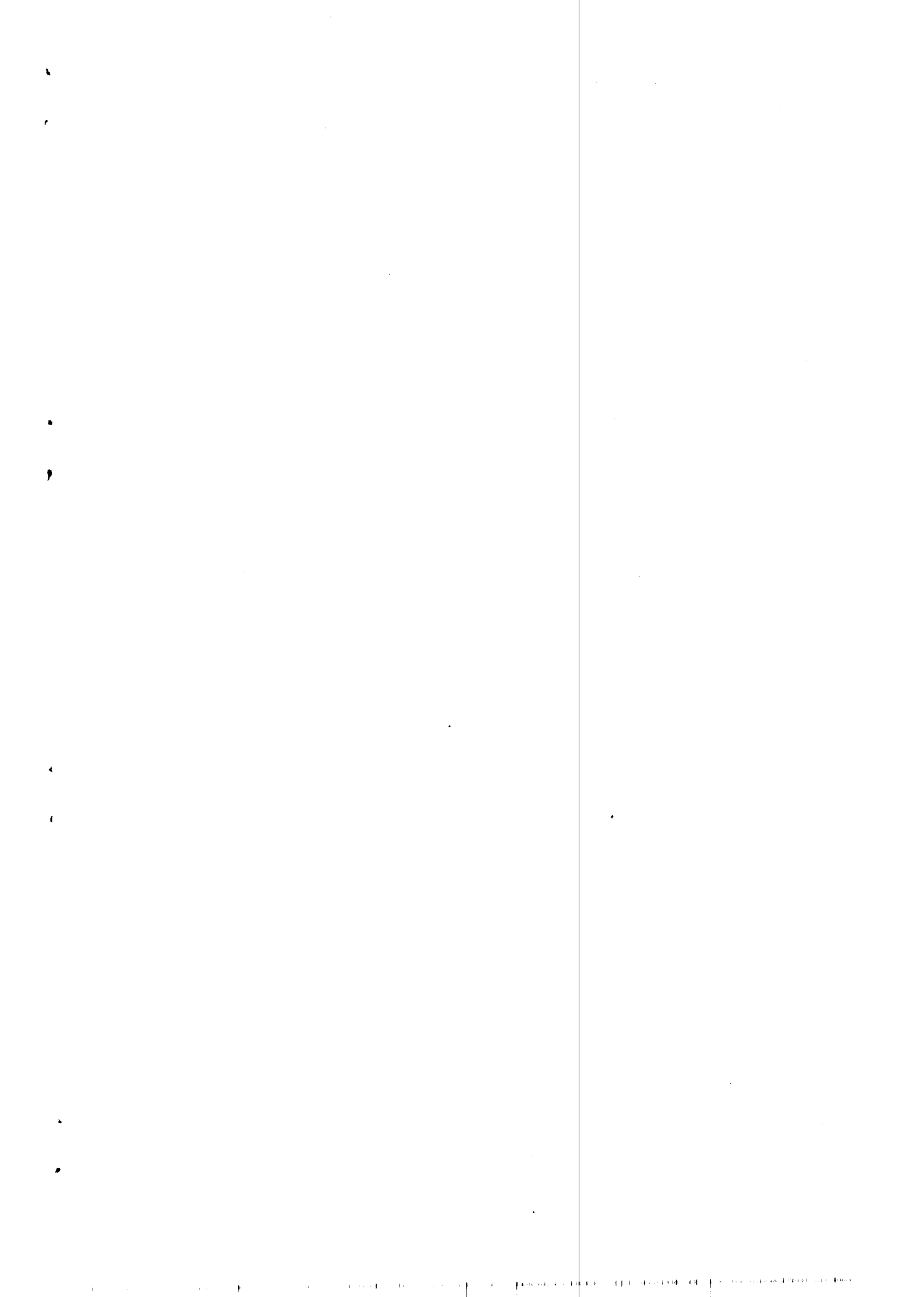
Yürürlükten kaldırılır.

Geçici madde

1. Bu Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihte kişilerin Banka hesaplarında bulunan miktarlar için yapılacak muamelelerde bu Tüzük hükmünün 4(7) maddesi uygulanmaz.
2. Bu Tüzüğün, yürürlüğe girdiği tarihten önce Bakanlıktan çalışma izni alarak kurulmuş ve sermayeleri bu Tüzükte ön görülen asgari sermaye miktarından az olan yetkili müesseseler sermayelerini Esas Tüzüğün 6. (2) fıkrasında yapılan değişiklikte ön görülen asgari sermaye miktarına bu Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç 1.5.1992 tarihine kadar artırmak zorundadırlar.

Yürürlüğe
Giriş

68. Bu Tüzük, Resmi Gazete'de yayınlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.

VII. BÖLÜM

TABLULARIN LİSTESİ

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo	1	Avans ve Reeskont İşlemleri	6
"	2	Avans ve Reeskont Borç Bakiyeleri	7-8
"	3	Faiz Farkı Fonu Uygulamaları	10
"	4	Devletin Kur Hesabında Tutulan Dövizin ABD Doları Karşılığı Olarak Dökümü	13-14
"	5	Bankaların, Bankalar Kurunda Tuttuğu Dövizin ABD Doları Karşılığı olarak Dökümü	16-17
"	6	Döviz Rezervlerinin Artış Hızı	19-21
"	7	Döviz Tevdiat ve Döviz Mevduat Hesaplarının Cins ve Vadelerine Göre Dökümü	23
"	8	Türk Lirası Mevduatın Artış Hızı	26-27
"	9	KKTC Merkez Bankası ve Diğer Bankalar Nezdinde Resmi Mevduat	29
"	10	Türk Lirası Mevduat Artış Hızı ile Toplam Türk Lirası Plasman Artış Hızı Karşılaştırması	31
"	11	İskonto Senetleri ve Bankalar Türk Lirası ve Döviz Plasmanlarının Dökümü ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması	32
"	12	Bankalar Döviz Plasmanları TL Karşılıklarının Dökümü ve Geçmiş Dönemle Karşılaştırması	33
"	13	GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (Cari Üretici Fiyatlarıyla)	37
"	14	GSMH'nin Dağılımı ve Sektörel Katma Değerlerin Büyüme Hızları (Sabit Üretici Fiyatlarıyla)	38
"	15	Kaynaklar - Harcamalar Dengesi	39
"	16	İsthdamın Sektörel Dağılımı ve Nüfus	41
"	17	Hayat Pahalılığı	43
"	18	Hayat Pahalılığının Mal ve Hizmet Gruplarına Göre Dağılımı	44
"	19	GSMH ile Karşılaştırmalı Bütçe Analizi	46
"	20	Karşılaştırmalı Bütçe Özeti	47

Tablo 21	Yıllar İtibarıyla Bütçe Açıkları	48
"	22 T.C. Ziraat Bankası'ndan Sağlanan Kredilerin (faiz hariç) Yıllar İtibarıyla Dökümü	49
"	23 KKTC'nin Türkiye ve Diğer Ülkelerle Olan Dış Ticareti	52
"	24 Ülkeler İtibarıyla Dış Ticaret	53
"	25 Dışsatımın Yapısı	54
"	26 Mal Gruplarına Göre Dışalım	55
"	27 Dış Ticaret	56
"	28 Ödemeler Dengesi	57
"	29 Türkiye ve Diğer Ülkelerden Gelen Turistler	58
"	30 KKTC Merkez Bankası'nın Bilançosu	60
"	31 KKTC Merkez Bankası'nın Kâr ve Zarar Hesabı	61
"	32 Bankaların Aktif Özetleri	67
"	33 Bankaların Pasif Özetleri	68
"	34 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Dağılımı	69
"	35 İskonto Senetleri ve Bankalar Plasmanlarının Sektörel Yüzde (%) Dağılımı	70
"	36 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Niteliğine Göre Analizi	71
"	37 Bankalar Türk Parası Mevduatlarının Vadelerine Göre Analizi	72

